

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ
СІКОРСЬКОГО»**

Факультет менеджменту та маркетингу
Кафедра економіки і підприємництва

«На правах рукопису» «До захисту допущено»
УДК 658.8 Завідувач кафедри

_____ Круш П.В.
“ ____ ” _____ 2019 р.

**Дипломна робота
на здобуття ступеня бакалавра**

з напрямку підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»
на тему: «Економічне обґрунтування напрямів зниження собівартості продукції
ПАТ «Житомирський маслозавод»»

Виконав: студент IV курсу, групи УЕ-52

Цвях Павло Володимирович _____

Керівник старший викладач Бойчук Н. Я. _____

Консультант з економіко-математичного
підрозділу к.е.н, доц. Кузьмінська Н.Л. _____

Рецензент к.е.н., доц. Черненко Н.О. _____

**Засвідчую, що у цій дипломній
роботі немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань.**

Студент _____

Київ – 2019 року

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет менеджменту та маркетингу
Кафедра економіки і підприємництва

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Напрямок підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Круш П.В.

«___» _____ 2019 р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу студенту

Цвяху Павлу Володимировичу

1. Тема роботи Економічне обґрунтування напрямів зниження собівартості продукції ПАТ «Житомирський маслозавод», керівник роботи: Бойчук Наталка Яківна, старший викладач

2. Строк подання студентом роботи: 29.05. 2019 року.

3. Вихідні дані до роботи: Форма №1 «Баланс», Форма №2 «Звіт про фінансові результати», статистична звітність за 2015-2017 роки, законодавчі та нормативні акти України.

4. Зміст роботи:

Розділ І. Теоретичні основи аналізу собівартості продукції на промисловому підприємстві

1.1 Поняття собівартості продукції, її економічна суть та способи планування на сучасному підприємстві

1.2 Витрати підприємства, їх класифікація з метою планування та калькулювання собівартості

1.3 Методичні підходи до оцінювання формування собівартості продукції

1.4 Фактори, що впливають на зниження собівартості продукції

Розділ II. Аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства ПАТ «Житомирський маслозавод»

2.1 Господарсько-правові засади функціонування підприємства та загальна характеристика ПАТ «Житомирський маслозавод»

2.2 Аналіз фінансово-економічного стану на підприємстві ПАТ «Житомирський маслозавод»

2.3 Обґрунтування інструментарію дослідження напрямів зниження собівартості на підприємстві ПАТ «Житомирський маслозавод»

2.4 Кореляційно-регресійний аналіз факторів впливу на собівартість продукції ПАТ «Житомирський маслозавод»

Розділ III. Економічне обґрунтування напрямів зниження собівартості продукції на підприємстві ПАТ «Житомирський маслозавод»

3.1 Напрямки та резерви зниження собівартості продукції на ПАТ «Житомирський маслозавод»

3.2 Обґрунтування доцільності пропозиції по зменшенню собівартості продукції на ПАТ «Житомирський маслозавод»

3.3 Обґрунтування витрат на реалізацію пропозицій по зменшенню собівартості продукції на ПАТ «Житомирський маслозавод»

3.4 Оцінка економічної ефективності пропозицій по зменшенню собівартості продукції на ПАТ «Житомирський маслозавод»

5. Перелік ілюстративного матеріалу: презентація дипломної роботи.

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 2, пункт 2.4	к.е.н., доц. Кузьмінська Н.Л.		
Нормоконтроль	к.е.н., доц. Кривда О.В.		

7. Дата видачі завдання: 15.11.2018 р.

Календарний план

Назва етапів виконання дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
Затвердження теми науковим керівником	15.11.2018 р.	
I розділ написання д/р	28.12.2018 р.	
II розділ написання д/р	02.03.2019 р.	
III розділ написання д/р	16.04.2019 р.	
Попередній захист дипломної роботи	14.05.2019 р.	
Строк подання дипломної роботи на кафедру	29.05.2019	
Захист дипломної роботи	18.06 – 19.06.2019	

Студент _____

Цвях П.В.

Керівник роботи _____

Бойчук Н.Я.

РЕФЕРАТ

Дипломна робота Цвяха Павла Володимировича на тему «Економічне обґрунтування напрямів зниження собівартості продукції ПАТ «Житомирський маслозавод», напрям підготовки 6.030504 «Економіка підприємства», КПІ ім. І. Сікорського, 2019, Київ.

Дипломна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Робота виконана в обсязі 120 сторінок, містить 12 рисунків, 34 таблиць та 5 додатків.

Метою дипломної роботи є обґрунтування практичних рекомендацій щодо зниження собівартості продукції на підприємстві ПАТ «Житомирський маслозавод».

В роботі розглянуто поняття собівартості продукції, детально розглянуті витрати підприємства, фактори впливу на зниження собівартості, проаналізований фінансово-економічний стан підприємства ПАТ «Житомирський маслозавод», розраховані економічні показники діяльності підприємства; запропоновано напрями зниження собівартості продукції завдяки оновленню основних засобів та скороченню кількості працівників; розраховано економічний ефект щодо запропонованих заходів на ПАТ «Житомирський маслозавод».

Об'єкт дослідження – процес зниження собівартості продукції ПАТ «Житомирський маслозавод».

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних і практичних підходів до обґрунтування напрямів зниження собівартості продукції на підприємстві ПАТ «Житомирський маслозавод».

Ключові слова: собівартість продукції, виробництво, прибуток, рентабельність, ліквідність, підприємство, дохід, витрати, фінансовий стан.

ABSTRACT

Diploma work of Tsviakh Pavlo Volodymyrovych on the topic "Economic substantiation of the directions of production cost reduction at PJSC «Zhytomyrski maslozavod», direction of preparation 6.030504" Enterprise Economics ", KPI I. Sikorsky, 2019, Kyiv.

Thesis Thesis consists of an introduction, 3 chapters, conclusions, list of used sources and applications.

The work is executed in volume of 120 pages, contains 12 figures, 34 tables and 5 applications.

The purpose of the thesis is to substantiate the practical recommendations for reducing the cost of production at PJSC «Zhytomyrski maslozavod».

In the work, the cost of production at the enterprise was analyzed, to achieve the reduction of the cost can be in the following ways: replacing the technique to a newer, more efficient; increase production volume; reduce the average number of workers. New equipment will help reduce energy costs and depreciation, as well as increase the volume of produced products. An increase in the volume of produced products will significantly reduce the cost.

The object of research - is the process of reducing the cost of production of PJSC "Zhytomyr Butter Plant".

Subject of research - a set of theoretical, methodological and practical approaches to substantiation of the ways of reducing the cost of production at the enterprise PJSC «Zhytomyrski maslozavod».

Key words: prime cost of production, production, profit, profitability, liquidity, enterprise, income, expenses, financial condition.

Зміст

ВСТУП	13
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	11
1.1. Поняття собівартості продукції, її економічна суть та способи планування на сучасному підприємстві.....	11
1.2. Витрати підприємства, їх класифікація з метою планування та калькулювання собівартості.....	19
1.3. Методичні підходи до оцінювання формування собівартості продукції ..	24
1.4. Фактори, що впливають на зниження собівартості продукції.....	28
Висновки до розділу І	11
РОЗДІЛ ІІ. АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ПАТ “ЖИТОМИРСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД”	33
2.1. Господарсько-правові засади функціонування підприємства та загальна характеристика ПАТ «Житомирський маслозавод»	33
2.2. Аналіз фінансово-економічного стану на підприємстві ПАТ «Житомирський маслозавод»	40
2.3. Обґрунтування інструментарію дослідження напрямів зниження собівартості на підприємстві ПАТ «Житомирський маслозавод».....	69
2.4. Кореляційно-регресійний аналіз факторів впливу на собівартість продукції ПАТ «Житомирський маслозавод»	75
Висновки до розділу ІІ.....	80
РОЗДІЛ ІІІ. ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПАТ «ЖИТОМИРСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД»	83
3.1. Напрямки та резерви зниження собівартості продукції на ПАТ «Житомирський маслозавод»	83
3.2. Обґрунтування доцільності пропозиції по зменшенню собівартості продукції на ПАТ «Житомирський маслозавод».....	92

3.3. Обґрунтування витрат на реалізацію пропозицій по зменшенню собівартості продукції на ПАТ «Житомирський маслозавод».....	100
3.4. Оцінка економічної ефективності пропозицій по зменшенню собівартості продукції на ПАТ «Житомирський маслозавод».....	104
Висновки до розділу III	106
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	109
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	111
ДОДАТКИ.....	115

ВСТУП

Собівартість як економічна категорія являє собою відокремлену частину вартості. Основу цієї категорії становлять вартість спожитих засобів виробництва і вартість необхідного продукту. В економічному розумінні собівартість — це грошове вираження витрат підприємства на виробництво реалізацію продукції (робіт, послуг).

Актуальність. Собівартість — один з найважливіших показників господарської діяльності підприємств, оскільки показує, у що саме обходиться господарству виробництво відповідного виду продукції і наскільки економічно вигідним воно є в конкретних природно-економічних умовах господарювання. Показник собівартості дає можливість глибоко аналізувати економічний стан підприємства і виявляти резерви підвищення ефективності виробництва. За інших однакових умов підприємство тим більше одержуватиме прибутку на одиницю продукції, чим нижча її собівартість, і навпаки. Зі зниженням собівартості зростає цінова конкурентоспроможність продукції, а отже, і зміцнюються позиції підприємства на товарному ринку.

Метою дипломної роботи є обґрунтування практичних рекомендацій щодо зниження собівартості продукції на підприємстві ПАТ «Житомирський маслозавод»

Відповідно до поставленої мети в дипломній роботі вирішуються наступні **завдання**:

- визначення економічної суті собівартості на підприємстві;
- визначення методичних підходів до оцінювання формування собівартості продукції;
- визначення факторів, що впливають на зниження собівартості продукції;

- аналіз фінансово-економічного стану на підприємстві;
- обґрунтування інструментарію дослідження напрямів зниження собівартості на підприємстві;
- дослідження витрат підприємства;
- визначення шляхів зниження собівартості продукції на підприємстві.

Об'єкт дослідження – процес зниження собівартості продукції ПАТ «Житомирський маслозавод».

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних і практичних підходів до обґрунтування напрямів зниження собівартості продукції на підприємстві ПАТ «Житомирський маслозавод».

Інформативною базою дослідження виступили праці вітчизняних та зарубіжних фахівців на тему собівартості підприємства, матеріали спеціалізованої періодичної преси, нормативно-правові матеріали, бухгалтерська звітність підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці та економічному обґрунтуванні напрямів зниження собівартості продукції на ПАТ «Житомирський маслозавод» за допомогою оновлення основних засобів та скорочення кількості працівників. Вказані напрями дозволять знизити собівартість продукції підприємства, що підвищить ефективність виробництва, забезпечать подальшу прибуткову діяльність та високу конкурентоспроможність.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Поняття собівартості продукції, її економічна суть та способи планування на сучасному підприємстві

Вартість як економічна категорія є окремою частиною вартості. Основу цієї категорії є вартість спожитих засобів виробництва і вартість потрібного продукту. В конкретно економічному сенсі собівартість — це грошовий вираз витрат підприємства на реалізації і виробництво продукції. Собівартість — це один з найважливіших показників діяльності підприємства, так як показує, скільки йде витрат на виробництво продукції і наскільки вигідним воно є в конкретних природно-економічних умовах господарювання.

Показник собівартості дає можливість побачити економічний стан підприємства і відкривати резерви підвищення ефективності виробництва. При інших однакових умов підприємство більше одержуватиме прибутку, при нижчій собівартості та навпаки. При зниженні собівартості зростає цінова конкурентоспроможність продукції. А це означає, що змінюються позиції підприємства на товарному ринку. Також варто зазначити те, що прибутковість підприємства знаходиться в оберненій залежності від собівартості. З її зниженням зростає окупність витрат прибутком і створюються сприятливі умови для прискорення темпів розширеного відтворення та підвищення матеріальної заінтересованості працівників. Показник собівартості є важливим інструментом при розробці рекомендацій з удосконалення розміщення сільськогосподарського виробництва по природних зонах України, а також для визначення перспектив розвитку підприємств щодо вибору ними особливо ефективних галузей [35].

Види собівартості за складом витрат та їх характеристика:

1) Технологічна. Це прямі витрати, що виникають на робочому місці, ділянці та бригаді. До них відносяться витрати на сировину, матеріали, паливо та інші витрати, які забезпечуються технологією виробництва, витрати на утримання та використання обладнання, а також витрати на оплату праці працівників, які зайняті у виробничому процесі.

2) Виробнича. Технологічна + розподілені загальновиробничі витрати (витрати на управління цехами, бригадами, виробничими підрозділами). Відображає рівень витрат на виготовлення продукції (робіт, послуг). Відповідно до методики, викладеної в національних П(С)БО на рахунку 23 «Виробництво» відображається саме виробнича собівартість продукції. Загальногосподарські витрати (адміністративні, витрати на збут) до неї не включають. Згідно з діючою методикою їх відразу відносять на витрати періоду.

3) Повна. Виробнича + загальногосподарські витрати (адміністративні та витрати на збут). Характеризує загальний рівень витрат на виробництво та реалізацію продукції (робіт, послуг). В сучасних умовах ведення бухгалтерського обліку за національними П(С)БО її визначають розрахунковим шляхом. Використовується для цілей планування та встановлення певного рівня ціни.

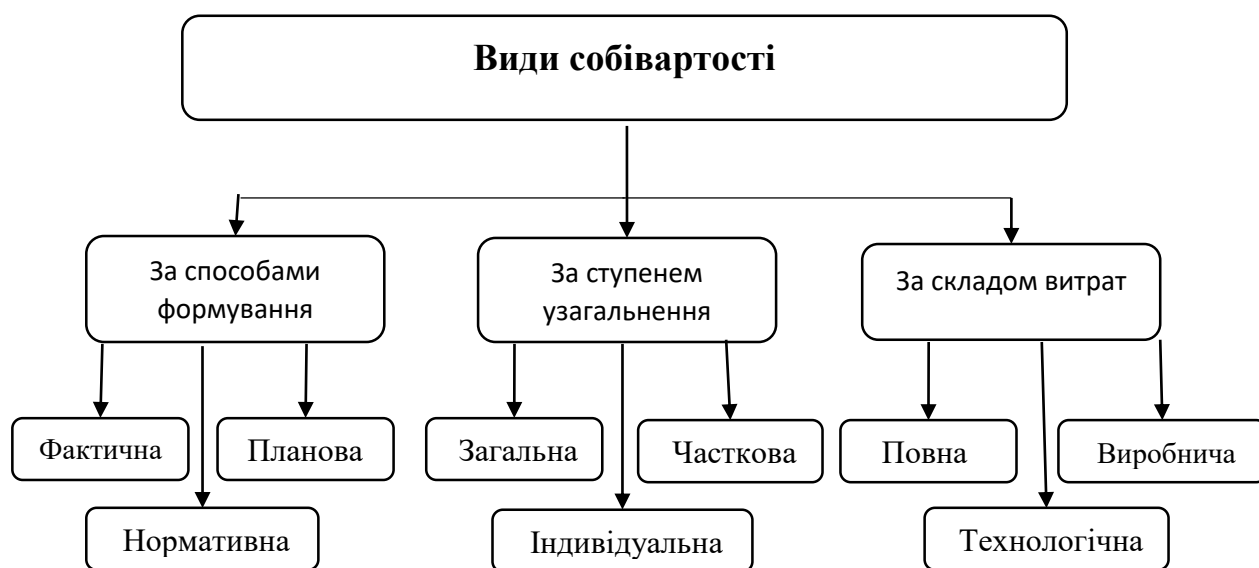

Рисунок 1.1 – Види собівартості

Джерело: складено автором

Планова собівартість розраховується, виходячи із визначеного обсягу виробництва та середніх витрат, котрі припадають на цей обсяг. В обліку також використовуються показники собівартості, котрі відрізняються за способами формування. Це такі її види, як планова, нормативна та фактична собівартість.

Крім поділу собівартості за критеріями складу витрат та способу її формування, на практиці фактично відбувається також її поділ за ступенем узагальнення. За ступенем узагальнення можна виділити індивідуальну, часткову та загальну собівартість. Індивідуальна собівартість - це собівартість конкретного виду продукції, певного виду робіт, послуг. Часткова собівартість характеризує витрати з виробництва (та реалізації) певної групи продукції (зернові, рослинництво, тваринництво) чи витрати окремих підрозділів. Загальна собівартість характеризує загальний рівень витрат по підприємству на виробництво і реалізацію всієї продукції, що виготовлена підприємством, в тому числі роботи й послуги.

Є багато методів планування собівартості. Під методом планування витрат для виробництва і калькулювання собівартості розуміють сукупність прийомів документування витрат та способів відображення їх в обліку за статтями витрат, які забезпечують визначення собівартості всієї товарної продукції.

Розглянемо методи, використовувані при розрахунку собівартості продукції на підприємствах, в залежності від типу продукції, її складності, типу і характеру організації виготовлення.

Розрахунок собівартості по техніко-економічними факторами. Собівартість продукції визначається на основі розрахунків технічних і економічних факторів, зумовлених розвитком виробництва, інвестиціями в оновлення основних фондів, зміною структури продукції, впровадження нових технологій.

Під факторами говориться про економічні, технічні та інші причини у виробничо-господарській діяльності підприємства. Результатом є зміни абсолютної величини або рівня витрат на виробництво одиниці продукції. Після економічних розрахунків можна дати оцінку впливу різних факторів на зміну рівня витрат, що склалися в базисному році, а також величину витрат у планованому періоді.

Розрахунок собівартості за техніко-економічними факторами здійснюється в такій послідовності:

1. Спочатку розраховується собівартість продукції планованого року виходячи з планового рівня витрат базисного року. При цьому з обсягу товарної продукції планованого року у вартісному виразі віднімається та частина, приріст якої не пов'язаний із збільшенням фізичного обсягу продукції чи витрат на її виготовлення (приріст обсягу продукції, обумовлений зростанням випуску продукції за рахунок покращення якості сировини, підвищенням середніх цін

на продукцію). Базисним рівнем витрат є планові витрати року, що передують планованому;

2. Потім рахується зміна собівартості продукції в планованому періоді, обумовлене впливом техніко-економічних факторів. У розрахунках визначається вплив на величину і рівень витрат зміни виробничо-технічних та інших умов у планованому році в порівнянні з умовами, прийнятими в розрахунках базисного року. Собівартість може визначатися в цілому або за структурою витрат - за статтями, елементами;

3. Після чого з собівартості товарної продукції, розрахованої за рівнем витрат базисного року, віднімається загальна сума і визначається собівартість товарної продукції в цінах базисного року і умовах планованого року;

4. Потім визначається рівень витрат на 1 гривню товарної продукції в планованому році та його зміна до витрат базисного року;

5. Вплив зміни цін на використовувані ресурси і на виготовляється в планованому році в порівнянні з базисним роком розглядається як окремий фактор.

Розроблена складна типова класифікація факторів, що впливають на зміну собівартості:

- 1) зміна відносних розмірів амортизаційних відрахувань;
- 2) зміна обсягу виробництва;
- 3) зміна організації виробництва та умов праці;
- 4) зміна структури (номенклатури та асортименту) продукції, в тому числі за рахунок конверсії;
- 5) зміна технічного рівня виробництва;
- 6) зміна природних умов і способів видобутку корисних копалин;
- 7) інші фактори.

На підприємствах список факторів має можливість змінюватися і доповнюватися з урахуванням специфічності та умов виробництва.

Наведені методи розрахунку впливу техніко-економічних факторів на планову собівартість продукції використовуються ще при аналізі фактичної собівартості продукції.

При складанні планової калькуляції продукції, одержаної в комплексному виробництві, в якому з одного виду сировини і в результаті єдиного технологічного процесу одержують два або кілька різних продуктів, і загальні витрати на виробництво не можуть бути розподілені між ними, собівартість одиниці продукції визначається за допомогою якогось з методів, які запропоновані нижче.

У тих випадках, коли із суми витрат комплексного виробництва продукції виділяється частина, яка належить тільки до одного продукту - ця частина витрат прямо добавляється до собівартості відповідного продукту

Простий метод. Сутність цього методу полягає в тому, що непрямі та прямі витрати (без загальновиробничих витрат або з ними, в залежності від прийнятої політики) обліковують за встановленими статтями калькуляції на всю випущену продукцію.

Через це, середню собівартість однієї штуки продукції визначають діленням всіх вироблених за місяць витрат у цілому, і по кожній статті, на кількість готової продукції.

Такий облік витрат і визначення собівартості продукції використовують у масових виробництвах, де продукція не має складових частин або напівфабрикатів.

Залишки незавершеного виробництва у таких підприємствах дуже незначні або їх взагалі немає.

Метод підсумовування витрат говорить про те, що собівартість продукції рахують підсумовуванням попередньо обчислених витрат на її виготовлення в всіх стадіях (операціях, переділах) технологічного процесу. Або ж шляхом суми витрат на виробництво окремих частин (деталей, машино-комплектів,

вузлів). Використовуючи цей метод найчастіше його поєднують з методом прямого калькулювання.

Розрахунок витрат в цехах визначають собівартість калькуляційної одиниці продукції чи її частини (машино-комплекту, вузла, тощо). Розраховуючи витрати на виробництво одиниці продукції по всіх переділах підприємства або на всі цехові машино-комплекти, встановлюють собівартість одиниці продукції

Метод виключення витрат показує, що із загальної суми витрат на виробництво віднімається собівартість супутньої продукції. Отримана величина вважається собівартістю основного продукту. Метод застосовується тільки при наявності чіткого основного продукту і невеликої питомої ваги супутнього продукту. При цьому має забезпечуватися економічно обґрунтована оцінка отриманої супутньої продукції.

Планова собівартість супутньої продукції визначається на основі виробничої собівартості супутньої продукції на виробництві, яке є відокремлене, або при відсутності відокремленого виробництва - її виробничої собівартості, врахованої в розрахунках оптової ціни (тобто ціни підприємства за вирахуванням прибутку і позавиробничих витрат).

Метод розподілу витрат (коефіцієнтний) калькулювання продукції застосовується на підприємствах, де одночасно виготовляється продукція різних марок, сортів і так далі.

Суть цього методу полягає в тому, що загальні (комплексні) витрати виробництва розподіляються між отриманими продуктами пропорційно економічно доцільним коефіцієнтам. На практиці відомі два різних типи цього методу. Так, ми встановлюємо коефіцієнти для певних видів продукції, які часто належать до однорідних груп, і використовуються для розрахунку вартості цих продуктів в цілому.

Комбінований метод застосовується у разі отримання при комплексному виробництві декількох основних і супутніх продуктів. Сенсом комбінованого методу розрахунку собівартості продукції є послідовне застосування декількох методів розрахунку:

- 1) поєднання простого і попередільного методів;
- 2) поєднання простого і коефіцієнтного методів;
- 3) поєднання методів виключення і розподілу витрат, при цьому із загальної суми витрат спочатку віднімається вартість супутньої продукції, а частину залишків витрат розподіляється між основними продуктами відповідно до встановлених коефіцієнтів.

Наведені вище методи розрахунку планової калькуляції також використовуються для розрахунку бухгалтерських розрахунків. Нормативний розрахунок розроблений для всіх виробів, що випускаються підприємством, відповідно до проектної та технологічної документації та інших документів на основі норм, що існують на початок звітного періоду, і є основою для планування собівартості продукції, що враховує витрати виробництва, здійснення оперативного контролю за виробничими витратами та виконання запланованих завдань за рахунок зниження витрат.

Отже, собівартість є одним з найважливіших показників економічної діяльності підприємств, оскільки показує, як саме підприємство управляє виробництвом відповідного виду продукції і наскільки економічно вигідним він є в конкретних природних і економічних умовах господарювання. Індекс вартості дає можливість глибоко проаналізувати економічний стан підприємства та визначити резерви для підвищення ефективності виробництва. З точки зору складу собівартості, вартість поділяється на технологічну, виробничу та повну.

1.2. Витрати підприємства, їх класифікація з метою планування та калькулювання собівартості

У процесі своєї виробничої діяльності підприємство проводить велику кількість фінансових і господарських операцій і постійно несе витрати, пов'язані з їх проведенням. Деякі групи витрат безпосередньо пов'язані з здійсненням конкретної операції (з конкретним об'єктом витрат), інші - загального характеру і необхідні для забезпечення функціонування підприємства в цілому. Всі витрати - як матеріальні, трудові, так і фінансові - підприємство здійснює для забезпечення виробничої діяльності.

Операційні витрати є основною складовою витрат підприємства (рис. 1.2). До них відносяться собівартість продукції, що продається, адміністративні витрати, витрати на реалізацію, інші операційні витрати. Витрати на виробництво включають:

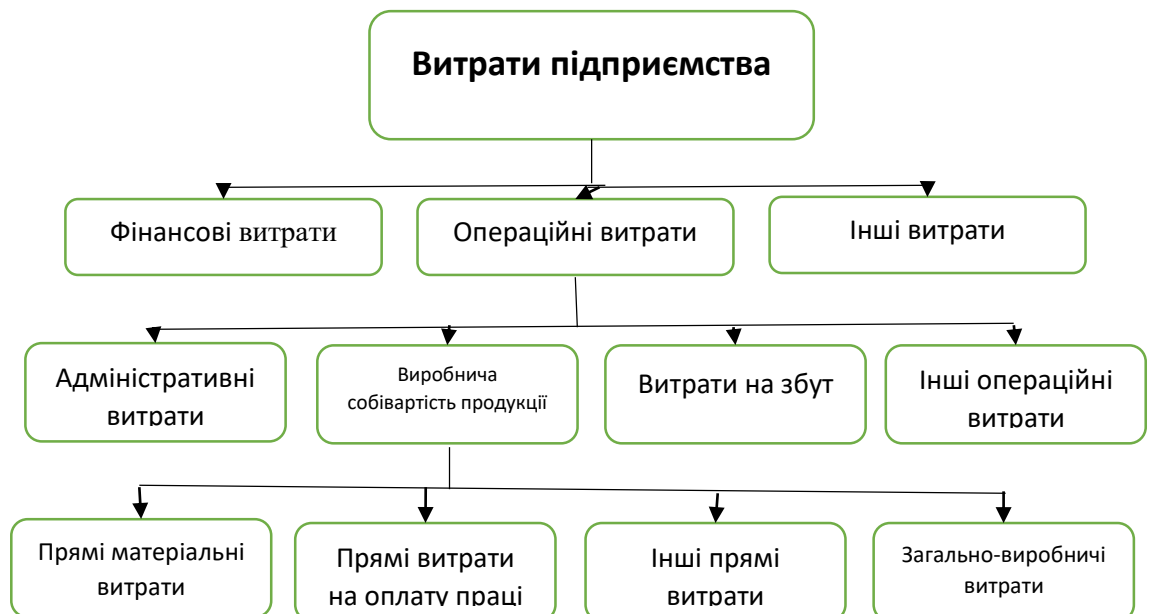

Рисунок 1.2 – Витрати підприємства

Джерело: складено автором

Операційні.. До прямих матеріальних витрат відносяться витрати на сировину та основні матеріали, які є основою виробленої продукції, придбання напівфабрикатів, комплектуючих, допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо пов'язані з конкретним об'єктом витрат.

Прямі витрати на оплату праці — заробітна плата і інші виплати робітникам, які виробляють продукцію, виконують роботи або надають послуги.

Інші прямі витрати включають всі інші виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо пов'язані з конкретним об'єктом витрат, включаючи відрахування на соціальні заходи, оренду землі та майна, амортизацію основних засобів виробництва тощо.

До складу загальновиробничих витрат включають:

- витрати на управління виробництвом (оплата праці апарату управління цехами, дільницями тощо; відрахування на соціальні заходи та медичне страхування апарату управління; витрати на оплату службових відряджень персоналу цехів, дільниць тощо);

- амортизацію основних засобів та нематеріальних активів загальновиробничого призначення;

- витрати на утримання, експлуатацію, ремонт, страхування, операційну оренду основних засобів, інших необоротних активів загальновиробничого призначення;

- витрати на вдосконалення технології та організації виробництва;

- витрати на опалення, освітлення, водопостачання та інше утримання виробничих приміщень;

- витрати на обслуговування виробничого процесу (оплата праці загальновиробничого персоналу, відрахування на соціальні заходи, медичне страхування робітників та апарату управління виробництвом, витрати на

здійснення технологічного контролю за виробничими процесами та якістю продукції, робіт, послуг);

- витрати на охорону праці, техніку безпеки та охорону навколишнього природного середовища;

- інші витрати (втрати від браку, оплата простоїв тощо) [36].

Витрати, пов'язані з операційною діяльністю, які не входять до собівартості реалізованої продукції, поділяють на адміністративні, витрати на збут та інші операційні витрати.

До адміністративних витрат відносять такі загальногосподарські витрати, спрямовані на обслуговування та управління підприємством:

- загальні корпоративні витрати (організаційні витрати, витрати на проведення річних зборів, представницькі витрати тощо);

- витрати на службові відрядження та утримання апарату управління підприємством, а також іншого загальногосподарського персоналу;

- витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання (операційна оренда, страхування майна, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, водопостачання, охорона тощо);

- винагороди за професійні послуги (юридичні, аудиторські, з оцінки майна тощо);

- витрати на зв'язок (поштові, телеграфні, телефонні, телекс, факс тощо);

- амортизація нематеріальних активів загальногосподарського використання;

- податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (крім податків, зборів та обов'язкових платежів, які включають до виробничої собівартості продукції, робіт, послуг);

- плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків;

- інші витрати загальногосподарського призначення.

Витрати на збут — це витрати, пов'язані з реалізацією продукції, тобто витрати:

- пакувальних матеріалів для затарювання готової продукції;
- на ремонт тари;
- на оплату праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, що забезпечують збут;
- на рекламу та дослідження ринку (маркетинг);
- на передпродажну підготовку товарів;
- на відрядження працівників, зайнятих збутом;
- на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг (операційна оренда, страхування, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, охорона);
- на транспортування та страхування готової продукції;
- на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування;
- інші витрати, пов'язані зі збутом продукції. До інших операційних витрат належать:
 - витрати на дослідження та розробки;
 - собівартість реалізованої іноземної валюти;
 - собівартість реалізованих виробничих запасів (їх облікова вартість та витрати, пов'язані з реалізацією);
 - сума безнадійної дебіторської заборгованості та відрахування до резерву сумнівних боргів;
 - втрати від операційної курсової різниці (тобто від зміни курсу валюти за операціями, активами та зобов'язаннями, що пов'язані з операційною діяльністю підприємства);
 - втрати від знецінення запасів;
 - нестачі й втрати від псування цінностей;
 - визнані штрафи, пеня, неустойка;

- витрати на виплату матеріальної допомоги, на утримання об'єктів соціально-культурного призначення;

- інші витрати операційної діяльності [37].

До фінансових витрат належать процентні та інші витрати підприємства, пов'язані із залученням позикового капіталу.

До складу інших витрат включають витрати (крім фінансових), які виникають під час фінансово-господарської діяльності підприємства, але не пов'язані безпосередньо з виробництвом та реалізацією продукції. Це:

- собівартість реалізованих фінансових інвестицій (балансова вартість та витрати, пов'язані з реалізацією фінансових інвестицій);

- собівартість реалізованих необоротних активів (залишкова вартість та витрати, пов'язані з реалізацією необоротних активів);

- собівартість реалізованих майнових комплексів;

- втрати від неопераційних курсових різниць;

- сума уцінки необоротних активів і фінансових інвестицій, у тому числі втрати від участі в капіталі асоційованих, дочірніх або спільних підприємств;

- витрати на ліквідацію необоротних активів (розбирання, демонтаж тощо);

- залишкова вартість ліквідованих (списаних) необоротних активів;

- інші витрати [38].

Витрати операційної діяльності групують за такими економічними елементами: матеріальні затрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші операційні витрати.

Елемент "Матеріальні витрати" включає витрати на сировину та витратні матеріали, комплектуючі вироби та напівфабрикати, паливо та енергію, будівельні матеріали, запасні частини, тари і тарні матеріали, допоміжні та інші матеріали.

Елемент "Витрати на оплату праці" включає заробітну плату, тарифи, премії та стимули, компенсаційні виплати, відпустку та інші невикористані робочий час та інші витрати на оплату праці.

Елемент "Відрахування на соціальні заходи" включає відрахування на пенсійні виплати, відрахування на соціальне страхування, страхові внески на безробіття, відрахування на індивідуальне страхування персоналу компанії, відрахування на інші соціальні заходи.

Стаття "Амортизація" включає суму нарахованої амортизації основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів.

Пункт «Інші операційні витрати» включає витрати на операційну діяльність, не включені до попередніх елементів, у тому числі витрати на відрядження, телекомунікаційні послуги, оплату матеріальної допомоги, оплату за розрахунково-касове обслуговування тощо.

Отже, у процесі своєї виробничої діяльності підприємство проводить велику кількість фінансових і господарських операцій і постійно несе витрати, пов'язані з їх проведенням. Деякі групи витрат безпосередньо пов'язані з здійсненням конкретної операції (з конкретним об'єктом витрат), інші - загального характеру і необхідні для забезпечення функціонування підприємства в цілому.

Всі витрати - як матеріальні, трудові, так і фінансові - підприємство здійснює для забезпечення виробничої діяльності.

1.3. Методичні підходи до оцінювання формування собівартості продукції

Калькулювання собівартості продукції. Метод калькулювання - це сукупність способів аналітичного обліку витрат на виробництво за калькуляційними об'єктами і прийомами визначення собівартості

калькуляційних одиниць. Калькуляційна одиниця - це одиниця вимірювання окремих видів продукції, які застосовуються при калькулюванні її собівартості. Об'єкт калькуляції - це вид продукції, робіт, послуг, виробництво, програма, завдання, собівартість яких визначають.

Обчислення собівартості називається калькуляцією. Залежно від часу складання, методики розрахунку та вихідних даних калькуляції поділяють на планові, нормативні, провізорні, фактичні.

Планові калькуляції складають перед початком виробничого процесу на підставі планових норм витрат та планового виходу продукції і протягом виробничого процесу не змінюють.

Нормативні калькуляції складають на кожен наступний робочий період, вид або цикл робіт за нормами, скоригованими з урахуванням умов, що склалися на даний момент. У разі зміни умов виробництва нормативи витрат переглядаються та уточнюються.

Провізорні (попередні) калькуляції складаються за деякий час до закінчення звітного періоду на підставі фактичних даних про витрати і вихід продукції за минулий час з початку періоду та очікуваних витрат і виходу продукції до кінця звітного періоду. Їх використовують для визначення очікуваних фінансових результатів та для планування на наступний період. Звітна (фактична) калькуляція складається після закінчення звітного періоду на підставі облікових даних про фактичні витрати і вихід продукції.

За періодом господарської діяльності, витрати якого включені до собівартості, калькуляції поділяють на:

- щоденні;
- місячні, квартальні;
- за періодами робіт (циклами, фазами, переділами, стадіями);
- після закінчення робіт (замовлення).

За складом елементів витрат, що включаються до собівартості, калькуляції бувають:

- повні виробничі;
- повні комерційні;
- неповні (калькуляції змінних витрат).

Серед основних проблем калькулювання є: економічно обґрунтований розподіл витрат звітного періоду між готовою продукцією і незавершеним виробництвом. При цьому способи обчислення собівартості продукції поєднуються з методами обліку витрат, чітко не виокремлюються. Тому вибір конкретних методів калькулювання залежить від потреб отримання необхідної інформації для прийняття рішень. Розрізняють два методи калькулювання собівартості продукції :

- калькулювання за замовленням;
- калькулювання за процесами або окремої партії виробів, об'єднаних одним замовленням. Об'єктом обліку витрат при цьому методі є окреме замовлення. Застосовують цей метод в індивідуальних та дрібносерійних виробництвах машинобудівної промисловості (кораблебудування, виготовлення пресів, турбін для електростанцій, літаків тощо), у будівництві, ремонтному виробництві, у друкарнях, у підприємствах побутового обслуговування, при виготовленні одиничних виробів або комплектів меблів, музичних інструментів і т. ін.

На практиці можуть застосовуватися комбіновані методи обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції, що дають змогу максимально використати переваги окремих методів для прийняття управлінських рішень.

Способи калькулювання собівартості. Серед способів калькулювання найпоширенішими є:

1. Спосіб нагромадження (сумування) витрат. Сутність його полягає у тому, що собівартість калькуляційного об'єкта та одиниці визначається сумуванням витрат за частинами продукції або продукції загалом, за процесами, за переділами. За позамовного методу калькулювання витрати послідовно нагромаджуються в картках з початку виконання замовлення і його закінчення.

2. Спосіб розподілу витрат. Його використовують у виробництвах комплексного перероблення сировини, при отриманні декількох видів продукції в одному процесі та за неможливості прямого обліку витрат за кожним калькуляційним об'єктом, а також при організації аналітичного калькуляційного обліку за групами однорідних виробів. Такий спосіб поширений у хімічній промисловості, кольоровій металургії, сільському господарстві.

3. Спосіб прямого розрахунку. Особливість його полягає у тому, що узагальнені витрати виробництва у розрізі калькуляційних об'єктів ділять на кількість калькуляційних одиниць за кожним об'єктом за статтями калькуляції або елементами витрат. Цей спосіб є універсальним і разом з іншими способами калькулювання використовується в кінцевому розрахунку собівартості продукції.

4. Спосіб виключення витрат. Застосовують його у випадку розмежування витрат та розрахунку собівартості основної та побічної продукції, яку отримують в одному технологічному процесі, і коли неможливо локалізувати витрати в аналітичному обліку. Він поширений у хімічній промисловості, сільському господарстві тощо.

5. Нормативний спосіб. Використовують його за умов, коли об'єктом обліку витрат є група однорідних виробів, облік організований за нормативним методом. У зведеному обліку витрат на виробництво, який ведуть за кожною групою однорідних виробів, витрати представлені за нормами, відхиленнями

від поточних норм і змінами норм. На собівартість товарного випуску, згідно з П(С)БО 16 «Витрати», відхилення списують лише в межах норм, тобто наявна економія витрат. Наднормативні витрати, тобто перевитрати, списують на собівартість реалізованої продукції.

Отже, метод калькулювання - це сукупність способів аналітичного обліку витрат на виробництво за калькуляційними об'єктами і прийомами визначення собівартості калькуляційних одиниць.

1.4. Фактори, що впливають на зниження собівартості продукції

Основними причинами відмови виконання окремих підприємств завдень по зниженню собівартості продукції є перевищення встановлених норм споживання матеріально-паливно-енергетичних ресурсів, невиконання цілей зростання продуктивності; неритмічна робота, значні втрати робочого часу; низький рівень організації праці та виробництва. Неритмічна робота підприємств, пов'язаних з перервами в постачанні основних видів сировини та матеріалів, порушенням режимів роботи обладнання, його простотою також призводить до значних накладних витрат на засоби для обслуговування та експлуатації обладнання та собівартості в цілому.

Загальне зменшення певного виду витрат є результатом багатьох причин. У зв'язку з цим при розрахунку впливу кожного техніко-економічного фактора використовуються показники економії матеріальних ресурсів, заробітної плати та інших витрат, пов'язаних з впливом лише конкретного фактора. Є чинники і резерви для зниження собівартості продукції. У економічних досліджах фактори вважаються умовами, необхідними для здійснення економічних процесів, а також причини, що впливають на їхні результати.

Під резервами зниження собівартості продукції необхідно розуміти об'єктивну можливість її здешевлення внаслідок управління факторами

використання виробничих ресурсів: пряме надмірне підвищення продуктивності праці в порівнянні зі збільшенням середньої заробітної плати; ефективне використання засобів виробництва на основі досягнень НТП, передового досвіду та дотримання економії.

Під факторами зниження собівартості продукції розуміють засоби і методи використання наявних резервів. Підбиваючи підсумки резервів для зниження собівартості продукції, необхідно враховувати фактори підвищення ефективності використання виробничих ресурсів та їх економічні витрати. Тому все різноманіття факторів слід звести до таких джерел резервів, як: підвищення продуктивності праці, підвищення ефективності використання засобів виробництва, економії коштів при оплаті праці, засобів виробництва.

На сучасному етапі розвитку української економіки дуже важливим є найбільш повне використання раніше створеного виробничого потенціалу. Одним з показників, що постійно реагують на умови виробництва та реалізації продукції, є вартість, яка відображає вартість проживання та роботи на її виробництві, що характеризує ефективність заходів щодо інтенсифікації виробництва та збільшення економіки. На індекс вартості, як і на будь-який інший, активно впливають багато факторів виробництва. Фактично не відбувається ніяких більш-менш значних змін в техніці, технології, організації праці та виробництва, що не вплине на загальний рівень собівартості продукції. Проблеми плавного і без стрибка зростання не є новими. Вивчення цього питання привернуло увагу багатьох як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. Постійна увага до цього показника призвела до розробки програм мінімізації витрат і впровадження заходів щодо їх зниження.

Проблема зниження собівартості продукції зумовлена насамперед матеріальною інтенсивністю. Матеріальні витрати досягають 60% вартості валового соціального продукту і 75% вартості промислової продукції. Важливим завданням промислових підприємств і об'єднань є реалізація плану з

точки зору обсягу, якості та асортименту продукції за найменшою вартістю. Економічна ефективність підприємств характеризується, перш за все, собівартістю продукції.

Витрати представлені у грошовій формі у вигляді поточних витрат підприємства, виробничого об'єднання на виробництво та реалізації продукції. У ході господарської діяльності ці витрати повинні відшкодовуватися за рахунок надходжень від реалізації продукції, що випускається. Використання індексів витрат на практиці у всіх випадках вимагає надання однорідних витрат, які включаються до його складу. Для забезпечення такої однорідності, конкретний склад витрат, що відносяться до собівартості, регулюється "Основними положеннями щодо планування, обліку та розрахунку вартості промислової продукції". У збільшеному вигляді вартість включає: витрати на підготовку продукції; витрати, понесені безпосередньо у виробництві продукції (включаючи витрати на управління); витрати на поточне поліпшення виробничого процесу та продукції; витрати на поліпшення умов праці та технічну безпеку, на підвищення кваліфікації працівників; витрати на реалізацію продукції (враховуються в ціні). Витрати на виробництво важливі для конкуренції на внутрішньому і зарубіжному ринках.

Отже, загальне зниження окремого виду витрат є результатом дії багатьох причин. Існують фактори і резерви здешевлення собівартості продукції. При економічних дослідженнях під факторами прийнято вважати умови, необхідні для здійснення господарських процесів, а також причини, що роблять вплив на їхні результати. Під факторами зниження собівартості продукції прийнято розуміти засоби і способи використання наявних резервів. Все різноманіття факторів доцільно звести до таких джерел резервів, як: ріст продуктивності праці, підвищення ефективності використання засобів виробництва, ощадлива витрата засобів на оплату праці, засобів виробництва

Висновки до розділу I

Собівартість продукції є якісним показником, що характеризує виробничо-господарську діяльність підприємства. Собівартість відображає витрати підприємства на виробництво і збут продукції, виражені в грошовому вимірюванні. Окрім цього, в собівартості як в узагальнювальному економічному показнику знаходять своє віддзеркалення всі сторони діяльності підприємства: ступінь технологічного оснащення виробництва і освоєння технологічних процесів; рівень організації виробництва і праці, ступінь використання виробничих потужностей; економічність використання матеріальних і трудових ресурсів і інші умови і чинники, що характеризують виробничо-господарську діяльність.

Для комплексного аналізу собівартості продукції застосовуються спеціальні показники, які дозволяють розраховувати і аналізувати витрати підприємства на весь об'єм виробленої товарної продукції, витрати на виробництво конкретного виду продукції, а також витрати підприємства на отримання кожного рубля виручки.

З метою спрощення розрахунків і для систематизації даних всі витрати підприємства класифікуються. Причому дана класифікація є універсальною для всіх промислових підприємств, можуть змінюватися лише деякі статті залежно від спеціалізації підприємства.

Найважливішим моментом у вивченні такого показника, як собівартість є розгляд чинників, що впливають на показник і визначення основних напрямів по зниженню собівартості. Від того, як вирішує підприємство дане питання залежить отримання найбільшого ефекту з як найменшими витратами, зростання накопичень, економія трудових, матеріальних і фінансових ресурсів. Собівартість відображає велику частину вартості продукції і залежить від зміни умов виробництва і реалізації продукції. Тому істотний вплив на рівень витрат

роблять техніко-економічні чинники виробництва. Цей вплив виявляється залежно від змін в техніці, технології, організації виробництва, в структурі і якості продукції і від величини витрат на її виробництво. Звідси витікає, що виявлення резервів зниження собівартості повинне спиратися на комплексний техніко-економічний аналіз роботи підприємства: вивчення технічного і організаційного рівня виробництва, використання виробничих потужностей і основних фондів, сировини і матеріалів, робочої сили, господарських зв'язків; а також всіх складових собівартості.

Систематичне зниження собівартості забезпечує не тільки зростання прибутку підприємства, але і дає державі додаткові засоби як для подальшого розвитку суспільного виробництва, так і для підвищення матеріального добробуту трудящих.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ПАТ «ЖИТОМИРСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД»

2.1. Господарсько-правові засади функціонування підприємства та загальна характеристика ПАТ «Житомирський маслозавод»

Відповідно до Господарського кодексу України за формою організації «Житомирський маслозавод» належить до акціонерного товариства. Такому товариству Господарський кодекс України надає таке значення: акціонерним товариством є господарське товариство, яке має статутний капітал, поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, в межах вартості належних їм акцій, крім випадків, визначених законом. Акціонерні товариства бувають Публічні та Приватні, “Житомирський маслозавод” відноситься до 1го типу [1].

Публічне Акціонерне Товариство - акціонерне товариство, щодо акцій якого здійснено публічну пропозицію та/або акції якого допущені до торгів на фондовій біржі в частині включення до біржового реєстру [2]. Особливостями ПАТ є:

- акціонери можуть відчужувати належні їм акції без згоди інших акціонерів та товариства;
- товариство може здійснювати як публічне, так і приватне розміщення акцій;
- при публічному розміщенні акцій акціонери не мають переважного права на придбання акцій, що додатково розміщуються товариством;
- товариство зобов'язане пройти процедуру лістингу та залишатися у біржовому реєстрі принаймні на одній фондовій біржі, при цьому

укладання договорів купівлі-продажу акцій товариства, яке пройшло процедуру лістингу на фондовій біржі, здійснюється лише на цій фондовій біржі;

- річна фінансова звітність товариства підлягає обов'язковій перевірці незалежним аудитором, а також оприлюдненню (разом із аудиторським висновком);
- обрання членів наглядової ради і ревізійної комісії публічного товариства здійснюється виключно шляхом кумулятивного голосування;
- окрім питань, для вирішення яких законом вимагається кваліфікована більшість (три четвертих голосів від загальної кількості акціонерів товариства, які мають право голосу), рішення загальних зборів товариства приймаються простою більшістю голосів присутніх на зборах акціонерів. Товариство і його акціонери не мають право на свій розсуд розширяти коло питань, які вирішуються кваліфікованою більшістю, а також збільшувати число голосів, якими вирішуються інші питання [3].

ПАТ “Житомирський маслозавод” був заснований в 1981 році. В цьому році в експлуатацію були введені цехи по виробленні вершкового масла, сухого обезжиреного молока та морозива. Але можна сказати, що історія підприємства почалася ще в 1976 році, внаслідок десятиім п'ятилітнім планом розвитку народного господарства СРСР почалась комплексна реконструкція Житомирського м'ясокомбінату. В СРСР маслозавод разом з 6 іншими маслозаводами, 7 молочними заводами і 5 іншими маслоробними заводами входив в состав Житомирського виробничого об'єднання молочної промисловості. Після проголошення незалежності України маслозавод був переданий в комунальну власність Житомирської області. Після чого, підприємство було реорганізовано в орендне підприємство. В 1996 році був приватизований і перероблений в ПАТ.

В історії про те, як Житомирський маслозавод вийшов за межі свого регіону немалу роль зіграв один випадок. В середині 90-х років конкуренцією українському ринку морозива була продукція з Польщі. Саме цією продукцією був заповнений весь вітчизняний ринок. Але нововведення по в'їзному миту практично в один момент зупинили поставки цієї продукції і для українських виробників відкрилась велика, ніким не заповнена частина ринку. Великих вітчизняних виробників морозива на той момент було небагато (2—3 роки на Україні навіть спостерігався дефіцит цього холодного скарбу), до того ж потужності більшості компаній не дозволяли розраховувати на статус загальнонаціональних виробників. Але Житомирському маслозаводу в той час було вже тісно в своєму регіоні. Утворений на ринку вакуум відкрив для компанії нові території збуту — всі регіони України, а згодом і європейські країни, Ізраїль, Японію та США [3].

Варто відзначити, що молочна галузь, в якій працює підприємство, характеризується досить складними економічними умовами господарювання, оскільки основні постачальники підприємства - сільськогосподарські підприємства і особисті селянські господарства, не забезпечують вимог технологічних стандартів переробки молока.

На сьогоднішній день підприємство є найбільшим виробником морозива в Україні. Окрім морозива також виробляє пакетне молоко, молочні продукти та заморожені напівфабрикати. Технологія виробництва на підприємстві повністю автоматизована, це дозволяє виробляти високоякісну продукцію. Вся продукція, яка виробляється на підприємстві відповідає всім міжнародним стандартам. Основна інформація по підприємству наведена у Таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 - Інформація підприємства ПАТ “Житомирський маслозавод”

Назва компанії	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО “ЖИТОМИРСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД”
Організаційно-правова форма	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО

Дата реєстрації	14.08.1995
ЄДРПОУ	00182863
Адреса	10002, Житомирська обл., м. Житомир, вул.Івана Гонти, буд. 4
Телефон	Телефон 1: 0412422902 Телефон 2: 0412422942 Факс: 0412422905
Почта	patzmz@rud.ua
Співробітники	1169 робітників
Керівник	Рудь Петро Володимирович

ПАТ “Житомирський маслозавод” спеціалізується на таких видах діяльності:

- Переробка молока і вироблення сиру (основний);
- Вироблення морозива;
- Оптова торгівля молочними продуктами, яйцями і харчовими оліями та жирами;
- Інші види переробки і консервування фруктів і овочів;
- Інші види роздрібної торгівлі продуктами харчування в спеціалізованих магазинах;
- Ресторани та послуги з доставки продуктів харчування [4].

В основу збуту продукцію покладені дистриб'юторські договори. Основними покупцями продукції Товариства, доля яких складає не менше 5% у загальному об'ємі продажів, є ТОВ «Айс Тім» (9%), ТОВ ТФ «Рудь» (9%), ТОВ АТБ Маркет (8%) та ФОП ДЯчун В.Г. (7%). Предметом договорів з цими покупцями є молочна продукція та заморожені овочі. Основними ризиками в діяльності Товариства є вагома залежність від кредитів банків, зменшення сировинної бази, неоднозначна якість сировини, досить висока собівартість продукції. Для захисту своєї діяльності та нарощення виробничої потужності та ринків збуту, менеджмент.

Організаційну структуру ПАТ «Житомирський маслозавод» представлено на рисунку 2.1.

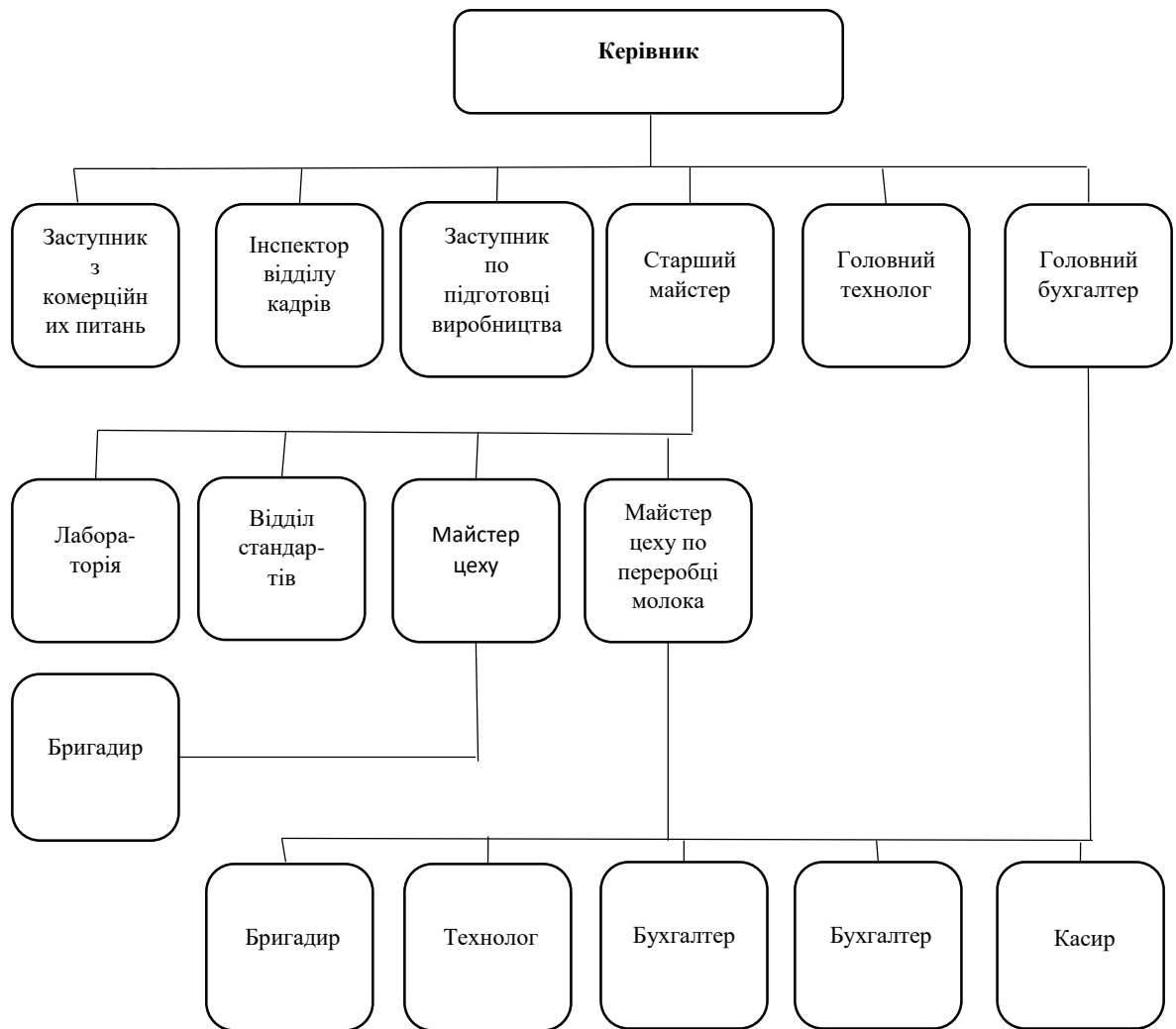

Рисунок 2.1 – Організаційна структура управління ПАТ «Житомирський маслозавод»

Джерело: складено автором

Товариство постійно працює над розширенням виробництва, впровадженням інноваційних технологій та видів продукції, розширює ринки збуту продукції. Особлива увага приділяється параметрам сировини, що надходить для переробки. Ринок диктує свої правила, і конкуренція серед переробних підприємств досить серйозна.

В даній ситуації перевагою Житомирського маслозаводу є відпрацьована система заготівлі сировини. Взаємовідносини між заводом і постачальниками

базуються на порядності та відповідальності в розрахунках за поставлену сировину. До того ж підприємство здійснює максимальний контроль якості, як на стадії заготівлі молока, так і на виробництві. Ціни на молочну продукцію змінюються посезонно. Найбільший ріст цін спостерігається з 1 вересня по січень місяць. Починаючи з лютого-березня ціни на молочну продукцію поступово зменшуються. Найнижчі ціни формуються в літні місяці - червень-серпень.

Молочна промисловість належить до провідних у харчовій і переробній промисловості та формує достатньо привабливий за обсягами ринок. Це пов'язано з тим, що продукція молочної галузі займає важливе місце у споживанні. Частка витрат на молочні продукти становить 15% від загальних витрат на харчування. Важливою проблемою розвитку молочного ринку є база сировини. Найбільшими постачальниками Товариства є Роганська картонна фабрика (упаковка), Есаром Юкрейн (інгредієнти), INTERFOOD (кокосове масло). питома вага яких становить в загальному обсязі 1%, 3%, 3% та 5% відповідно.

Підприємство займає лише 3% ринку вершкового масла в Україні. Основними конкурентами є ТМ «Яготинське», ПрАТ «Дживальдис», ТМ «Ферма», ТМ «Молокія» та інші. Список конкурентів представлений в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 - Ринок вершкового масла в Україні за 2017 рік

№ п/п	Найменування підприємства	Всього вершкового масла, яке випускається в Україні, %
1	ТМ «Яготинське»	10
2	ПрАТ «Дживальдис»	9
3	ТМ «Ферма»	7
4	ТМ «Молокія»	7

5	ТОВ "Гранд-Молпродукт"	6
6	ТОВ «Danone»	6

Продовження таблиці 2.2

7	ТОВ «Президент»	5
8	ПАТ «Житомирський маслозавод»	3
9	Інші	47

Підприємство несе повну відповідальність за якість та безпеку виробленої продукції, впливи на екологію. Досягнення цілей забезпечуватиметься за рахунок: - планування розвитку, модернізації виробництва на основі використання маловідходних та безвідходних технологій, які забезпечать енерго- та ресурсозбереження; - постійного вдосконалення, регулювання та перегляду цілей і завдань системи якості, безпеки продукції та екологічного менеджменту, для чого визначатиметься структура процесів та документації відповідно до вимог ISO 9001:2008, ISO 22000:2005, ISO 14001:2004; - розроблення та поетапного впровадження системи управління безпечністю харчових продуктів та її інтеграції з нині діючою системою управління у відповідності до вимог ISO 9001:2008, ISO 14001:2004. Система управління безпечністю харчових продуктів провадитиметься у відповідності до вимог ISO 22000:2005 у виробництво сухого знежиреного молока та морозива з постійною ідентифікацією, оцінкою та контролем ризиків, що мають відношення до безпечності харчових продуктів. Перспективні плани розвитку емітента полягають у збільшенні обсягів виробництва, залученні нових клієнтів, покращенні якості продукції. Компанія дбає про кожного споживача і прагне відповідати потребам і вимогам кожного з них. З цієї метою в рамках ІСУ розроблені спеціальні програми:

- «гаряча» лінія (зворотній зв'язок зі споживачем);
- сторінка споживача на сайті rud.ua;
- маркетингові дослідження (анкетування);
- дегустації продукції.

Публічне акціонерне товариство "Житомирський маслозавод" — компанія «Рудь» — лідер серед українських виробників морозива, фасованого вершкового масла, заморожених продуктів, а також головний постачальник кисломолочної продукції на ринку Житомирської області. Продукція підприємства не лише задовольняє потреби, а й перевищує сподівання споживачів.

На ПАТ «Житомирський маслозавод» застосовується лінійно-функціональна структура управління. В її основу покладена ієрархічна організація процесу управління за функціями (виробництво, постачання і збут, бухгалтерський облік, кадри, тощо). Отже, така організаційна структура управління на підприємстві дає змогу забезпечити розподіл праці, при якому лінійні ланки управління приймають управлінські рішення та контролюють їх, а функціональні – консультують, інформують, організовують та планують, тобто виконують функції консультативного апарату лінійних керівників [5].

Отже, ПАТ «Житомирський маслозавод» є найбільшим виробником морозива в Україні та займає близько 30% всього ринку морозива. Ситуація з вершковим маслом є набагато гіршою, підприємство посідає лише 9 місце на ринку та займає лише 3%. Найбільшими конкурентами є ТМ «Яготинське», ПрАТ «Дживальдис» та ТМ «Ферма». Також на підприємстві виробляється продукція із незбираного молока та сухе збиране молоко. На підприємстві застосовується лінійно-функціональна структура управління.

2.2. Аналіз фінансово-економічного стану на підприємстві ПАТ «Житомирський маслозавод»

Аналіз основних фондів та оборотних активів підприємства

Аналіз основних фондів підприємства дозволяє визначити стан, структуру та динаміку основних і оборотних активів підприємства, основні групи основних та оборотних активів підприємства, необхідних для забезпечення технологічного процесу, основні методи планування потужності підприємства та потреби в основних і оборотних активах.

Для аналізу основних фондів ПАТ «Житомирський маслозавод» будемо користуватися вихідними даними, представленими в табл. 2.4. Першоджерелом вихідних даних є фінансова звітність підприємства (Додатки А,Б,В).

Таблиця 2.3 – Вихідні дані для аналізу основних фондів ПАТ «Житомирський маслозавод»

Показники	2015	2016	2017
Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	972747	1305145	1476760
Середньооблікова чисельність персоналу, осіб	1248	1095	986
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн.	296264	300187	371055
Первісна вартість ОЗ на початок року, тис. грн.	633794	300187	444926
Первісна вартість ОЗ на кінець року, тис. грн.	498040	633794	746589
Вартість ОЗ, що вибули за рік, тис. грн.	11012	12343	34996
Знос основних засобів, тис. грн.	203390	262739	320272

Джерело: побудовано автором на основі даних з додатків А, Б, В

Динаміка зміни суми зносу та первісної вартості основних засобів ПАТ «Житомирський маслозавод» зображено на рисунку 2.2.

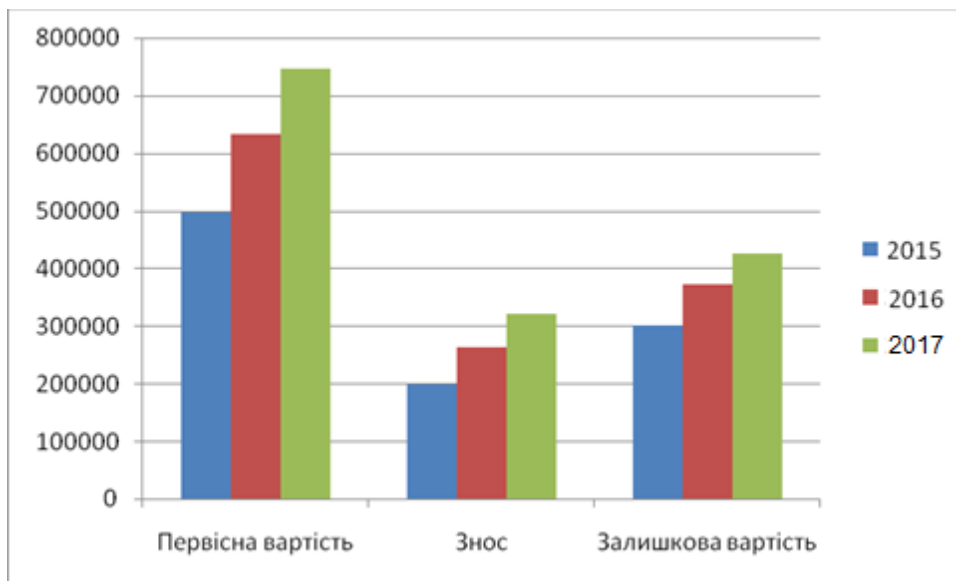

Рисунок 2.2 – Вартість основних засобів ПАТ «Житомирський маслозавод» за 2015-2017 роки

Джерело: побудовано автором на основі даних з додатків А, Б, В

Якщо порівняти ці роки, то з 2015 по 2016 первісна вартість ОЗ зросла на 27,26%, а знос зріс на 32,8%.

З 2016 по 2017 первісна вартість ОЗ зросла на 17,11%, а знос зріс на 21,9%.

Можна зробити висновок, що процент зносу з кожним роком зростає швидше, ніж первісна вартість ОЗ. Для дослідження стану та ефективності використання активів розраховуються такі групи показників:

1. Коефіцієнт оновлення, вибуття та зносу основних фондів

Коефіцієнт зносу основних засобів – показує ступінь зносу основних засобів.

Коефіцієнт оновлення основних фондів – характеризує частку нових, введених в експлуатацію у звітному періоді основних фондів у складі усіх основних фондів, наявних на кінець звітного періоду.

Коефіцієнт вибуття основних фондів – показує, яка частка основних фондів, наявних на початок звітного періоду, вибула за цей період унаслідок старіння та зносу

2. Коефіцієнт змінності роботи обладнання та завантаження обладнання;

3. Інвестування, екстенсивний та інтегральний показники використання виробничих потужностей.

4. Фондовіддачу, фондомісткість, фондоозброєність.

Фондомісткість – характеризує забезпеченість підприємства основними засобами.

Фондоозброєність – показує величину основних засобів на працівника.

Фондовіддача – характеризує ефективність використання основних засобів.

5. коефіцієнт оборотності оборотних засобів у цілому та основних їх груп; тривалість одного обороту оборотних засобів у цілому та основних їх груп.

Аналіз руху основних фондів наведено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 - Аналіз руху основних фондів

Основні засоби	2015	2016	2017	Відхилення 2016/2015		Відхилення 2017/2016	
				В грошовій формі (тис. грн)	Відн., %	В грошовій формі (тис. грн)	Відн., %
Залишкова вартість на початок року (тис. грн)	296264	300187	371055	3923	1,32	70868	23,61
Надійшло (тис. грн)	64858	148097	147791	83239	128,34	-306	-0,21
Переоцінка	46055	64886	57533	18831	40,89	-7353	-11,33
Вибуло (тис. грн)	14880	12343	34996	-2537	17,05	22653	183,53
Залишкова вартість на кінець року (тис. грн)	300187	371055	426317	70868	23,61	55262	14,89

Джерело: побудовано автором на основі даних з додатків А, Б, В

За даними таблиці 2.5 спостерігається збільшення основних засобів. Відбувається певне вибуття, яке пов'язане з фондами, які не використовуються. Залишкова вартість також збільшується за рахунок переоцінки. З 2015 по 2017 рік залишкова вартість збільшилась на 126130 тис. грн. Важливим фактором підвищення ефективності виробництва на промислових підприємствах є забезпеченість їх основними фондами в необхідній кількості та повне їх використання.

Аналіз використання основних фондів наведено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 - Аналіз використання основних фондів ПАТ «Житомирський маслозавод»

Назва показників	2015	2016	2017	Відхилення 2016/2015		Відхилення 2017/2016	
				В грошовій формі (тис. грн)	Відн., %	В грошовій формі (тис. грн)	Відн., %
Вартість вироблених товарів (тис. грн)	987799	1326242	1496648	338443	34,26	170406	12,85
Вартість основних засобів (тис. грн)	300187	371055	426317	70868	23,61	55262	14,89
Фондомісткість	0,30	0,28	0,28	-0,02	-6,67	0	0
Фондовідачча	3,29	3,57	3,51	0,28	8,51	-0,06	-1,68

Джерело: побудовано автором на основі даних з додатків А, Б, В

Проведений аналіз показав, що найвища фондомісткість спостерігалася у 2015 році, в той же час фондovіддача у цьому році була найнижчою. Тобто, у 2015 році частка вартості основних засобів у складі вартості виробленої продукції була найвищою, а саме – 0,3 грн вартості основних засобів на 1 грн виробленої продукції.

Таблиця 2.6 - Показник фондоозброєності ПАТ «Житомирський маслозавод»

Назва показників	2015	2016	2017	Відхилення 2016/2015		Відхилення 2017/2016	
				У грошовій формі (тис. грн)	Відн., %	У грошовій формі (тис. грн)	Відн., %
Кількість працівників	1248	1095	986	-153	-12,26	-109	-9,95
Фондоозброєність (грн)	240534,46	338863,01	432370,18	98328,55	40,88	93507,17	27,59

Джерело: побудовано автором на основі даних з додатків А, Б, В

З таблиці 2.6 можна зробити висновок, що збільшення фондоозброєності пов'язане зі зменшенням середньооблікової чисельності працівників на підприємстві з 1248 у 2015 році до 986 у 2017 році.

Ефективність використання основних виробничих фондів та їх вплив на кінцеві результати виробництва значно залежать від характеру руху цих фондів як авансованої вартості в умовах конкретного підприємства, а також від їх фізичного стану. Кількісно характер руху основних виробничих фондів визначається за допомогою низки показників. Для аналізу майнового стану необхідно було розрахувати такі показники:

- коефіцієнт зносу

Значення показника формується під впливом багатьох чинників: терміну використання основних засобів, їх складу і структури, прийнятої на підприємстві амортизаційної політики тощо. Тому оцінювати даний показник для різних підприємств доцільно виходячи зі специфіки їх діяльності. Проте, у будь-якому випадку позитивним вважається низьке значення коефіцієнту зносу та його зниження у динаміці.

Оптимальний рівень зносу має бути на рівні менший ніж 0,2

- коефіцієнт оновлення

Коефіцієнт оновлення основних засобів характеризує інтенсивність уведення в дію нових основних засобів. Він показує частку введених основних засобів за визначений період у загальній вартості основних засобів на кінець звітного періоду.

Нормативне значення Ко має бути більшим за 0,1. Ко на підприємстві «Житомирський маслозавод» у 2016-2017 роках було менше нормативного значення, що свідчить про невеликий відсоток нововведених основних засобів у загальній структурі основних засобів.

- коефіцієнт вибуття

Коефіцієнт вибуття показує інтенсивність вибуття основних засобів, тобто ступінь вибуття тих основних засобів, які або морально застаріли, або зношені й непридатні для дальшого використання. Позитивною в діяльності підприємства є ситуація, коли вартість введених у дію основних засобів перевищує вартість вибутих основних засобів.

У таблиці 2.7 наведено розрахунки показників майнового стану основних засобів підприємства ПАТ «Житомирський маслозавод».

Таблиця 2.7 - Аналіз майнового стану ПАТ «Житомирський маслозавод»

Показник	Формула для розрахунку	Рік			Відхилення 2016/2015		Відхилення 2017/2016	
		2015	2016	2017	У натуральній	Відн.,	У натуральній	Відн.,

					формі	%	формі	%
Коефіцієнт зносу	Сума зносу ОЗ /Первісну вартість ОЗ на початок періоду	0,66	0,71	0,75	0,05	7,58	0,04	5,63
Коефіцієнт оновлення ОЗ	Вартість введених ОЗ за звітний рік/ Загальну вартість ОЗ на кінець року	0,22	0,4	0,35	0,18	81,82	-0,05	-12,5
Коефіцієнт вибуття ОЗ	Вартість ОЗ які вибули/Вартість ОВЗ на початок періоду	0,02	0,02	0,05	0	0	0,03	150

Джерело: побудовано автором на основі даних з додатків А, Б, В

Коефіцієнт зносу зростає, це означає що з кожним роком все більше витрат йдуть на амортизацію. Коефіцієнт оновлення ОЗ також зростає, це означає що підприємство з кожним роком все більше тратить на оновлення ОЗ. Коефіцієнт вибуття з 2016 по 2017 зріс в 2.5 рази, що не є позитивним явищем, тому що більше коштів треба витратити на купівлю нових ОЗ.

Розглянемо структуру оборотних активів ПАТ «Житомирський маслозавод» на рис. 2.3.

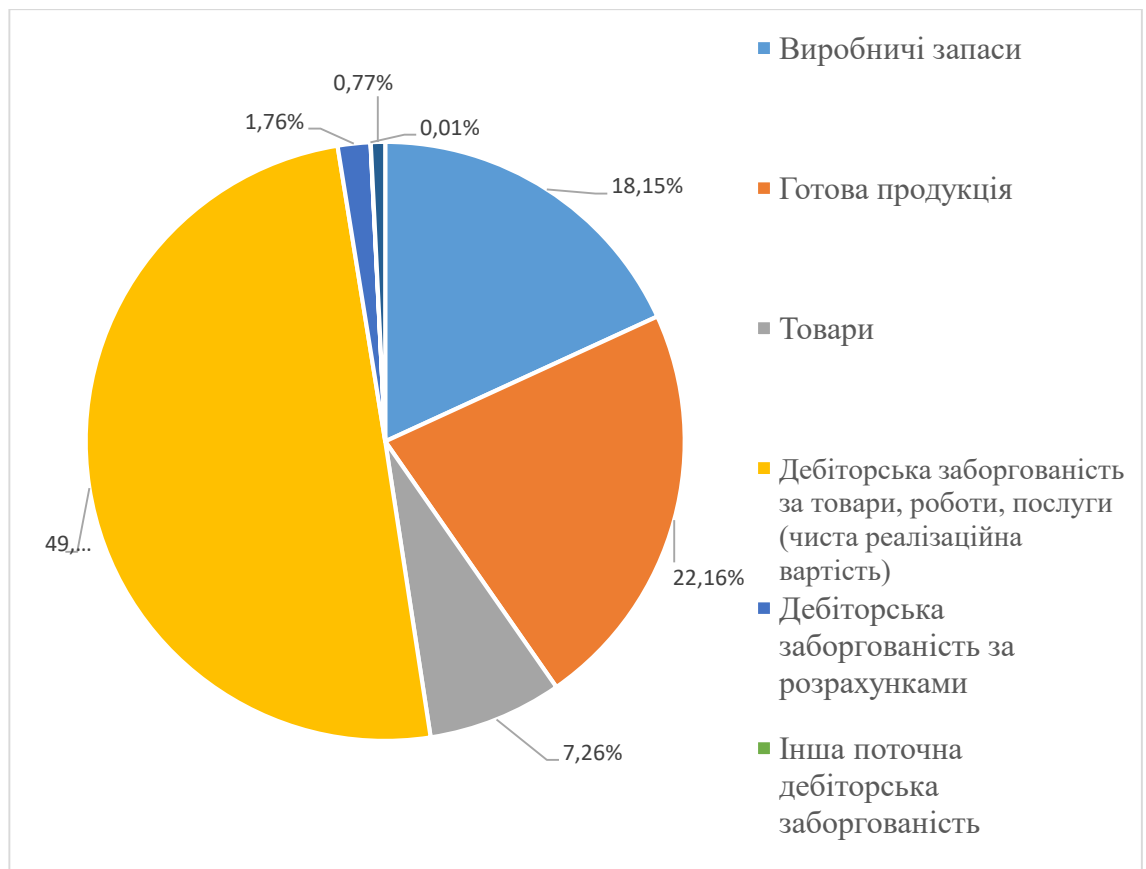

Рисунок 2.3 – Структура оборотних активів ПАТ «Житомирський маслозавод» за 2017 р.

Джерело: побудовано автором на основі даних з додатків А, Б, В

Проаналізуємо стан оборотних активів підприємства в табл. 2.8.

Таблиця 2.8 - Аналіз стану оборотних активів підприємства

№ п/п	Показники, тис. грн.	2015	2016	2017	Відносне відхилення, 2016/2015, %	Відносне відхилення, 2017/2016, %
1	Запаси	110371	129892	154015	17,69	18,57
	В т. числі:					
1.1	Виробничі запаси	44041	43040	58766	-2,27	36,54
1.2	Незавершене виробництво	0	0	0	0	0
1.3	Готова продукція	45473	58094	71749	27,75	23,51
1.4	Товари	20857	28758	23500	37,88	-18,28
2	Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (чиста реалізаційна вартість)	99253	104599	161484	5,39	54,38
3	Дебіторська заборгованість за розрахунками	4871	7081	5704	45,37	-19,45
4	Інша поточна дебіторська заборгованість	143	42	42	-70,63	0
6	Грошові кошти та їх еквіваленти	2580	5207	2496	101,82	-52,06
7	Інші оборотні активи	1156	551	230	-55,34	-58,26
9	Разом оборотні активи	231074	260934	340320	12,92	30,42
10	Виручка від реалізації	972747	1305145	1476760	34,17	13,15
11	Коефіцієнт оборотності оборотних активів (10/9)	4,21	5	4,34	18,76	-13,2
12	Оборотність оборотних активів у днях (360/11)	85,51	72	82,95	-15,8	15,21
13	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (10/(2+3+4))	9,33	11,68	8,83	25,18	-24,4
14	Оборотність дебіторської заборгованості у днях	38,59	30,82	40,77	-20,13	32,28
15	Коефіцієнт оборотності запасів (10/1)	8,81	10,05	9,59	14,07	-4,58

16	Оборотність запасів у днях (360/15)	40,86	35,82	37,54	-12,33	4,8
17	Тривалість операційного циклу (16+14)	79,45	66,64	78,31	-16,12	17,51

Джерело: побудовано автором на основі даних з додатків А, Б, В

З аналізу табл. 2.8 можна побачити, що майже всі елементи оборотних активів підприємства збільшилися у 2017 р. порівняно до 2015 р. Знизились лише інша поточна дебіторська (на 70,63%), інші оборотні активи (на 80,1%). Але це не вплинуло на загальне збільшення оборотних активів, вартість яких у 2017 р. склала 340320 тис. грн., що на 47,28% більш ніж у 2015 р. (231074 тис. грн.). Ефективність використання оборотних активів підприємством підвищилось в 2016 році на 18,76% і становить 5, але знизилось у 2017 році на 13,2% і становить 4,34. Головним фактором зниження показника є постійне збільшення суми дебіторської заборгованості за товари і послуги. Для збільшення оборотності оборотних активів необхідно вжити заходи повернення коштів компанії. Для усунення ризику виникнення проблеми в майбутньому необхідно розробити комплексну стратегію комерційного кредитування клієнтів.

Так як витрати на залучення додаткових позикових коштів на надання товарних кредитів не перевищують прибуток від збільшення продажів, тому більш доцільно буде збільшувати коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості. Так як це призведе до збільшення рівня збуту. В 2016 році коефіцієнт становив 10,05, що на 25,18% більше, чим було в 2015 році. Але в 2017 році цей показник знизився на 24,4%, що не є позитивним явищем для підприємства.

Ефективна політика управління запасами означає, що поточний рівень виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції та іншого забезпечує безперебійність процесу виробництва і збуту товарів і послуг, але при цьому мінімальний обсяг фінансових ресурсів відволікається на

фінансування запасів. Якщо операційний процес безперебійний, але обсяг запасів є значним, то витрати компанії будуть зростати. Необхідно оплачувати оренду приміщення, в якому зберігаються запаси, здійснювати процентні платежі за коштами, які залучені для закупівлі зайвого обсягу запасів і т.д. Коефіцієнт оборотності запасів зріс з 2015 по 2016 рік на 14,07% і становив 10,05. З 2016 по 2017 рр. показник знизився на 4,58% і становив 9,59. Підвищення цього показника є позитивним явищем для ПАТ «Житомирський маслозавод».

Аналіз ефективності використання трудових ресурсів і заробітної плати на підприємстві ПАТ «Житомирський маслозавод»

Характеристика трудового потенціалу підприємства передбачає аналіз чисельності, структури та динаміки персоналу підприємства, обсяг та структуру фонду оплати праці працівників, розрахунок та обґрунтування показників продуктивності праці, середньої заробітної плати по підприємству, середні розміри надбавок і премій.

Для даного аналізу необхідно розрахувати такі показники:

1. вартісний показник продуктивності (П) – визначається як відношення вартості виробленої продукції до середньооблікової чисельності працівників
2. Коефіцієнт обороту з найму (Кн) – розраховується як відношення кількості прийнятих працівників в організацію за певний період до середньооблікової кількості працівників за відповідний період.
3. Коефіцієнт обороту за вибуттям (Кв) – обчислюється як відношення кількості звільнених працівників з організації за певний період до середньооблікової кількості працівників за відповідний період.

Аналіз ефективності управління трудовими ресурсами представлений в таблиці 2.9

Таблиця 2.9 - Аналіз ефективності управління трудовими ресурсами ПАТ
«Житомирський маслозавод»

Назва показників	2015	2016	2017	Відхилення 2016/2015		Відхилення 2017/2016	
				У грошовій формі (тис. грн)	Відн., %	У грошовій формі (тис. грн)	Відн., %
Середньооблікова кількість робітників (осіб)	1248	1095	986	-153	-12,25	-109	-9,95
Середня тривалість робочого дня (годин)	8	8	8	0	100	0	100
Фонд оплати праці (тис. грн)	73865,3	87180,7	103985,1	13315,4	18,03	16804,4	19,26
Прийнято на роботу нових працівників (осіб)	48	44	32	4	8,33	12	27,27
Вибуло працівників (осіб)	201	153	127	48	23,88	26	16,99
Чистий дохід (тис. грн)	1186576	1529184	1774311	342608	28,87	245127	16,03
Вартісний показник продуктивності	950,78	1396,52	1799,5	445,74	46,88	402,98	28,86
Коефіцієнт обороту за наймом	0,04	0,03	0,03	0,01	0,25	0	0

Коефіцієнт обороту за вибуттям	0,11	0,11	0,1	0	0	-0,01	9,09
Середня заробітна плата (грн)	59186,94	79617,08	105461,56	20430,14	34,52	25844,48	32,46
Співвідношення вартісного показника продуктивності та середньою заробітною платою	0,06	0,06	0,06	0	100	0	100
Витрати на соціальні заходи (грн)	16250,37	19179,75	22876,72	2929,38	18,03	3696,97	19,27

Джерело: побудовано автором на основі даних з додатків А, Б, В

Проаналізувавши таблицю 2.9 можна зробити висновки, що найбільший вартісний показник продуктивності спостерігався у 2017 році, а саме 1799,5 тис. грн на робітника на рік. Це пов'язано з ростом чистого доходу, який в свою чергу росте через інфляцію. Кількість працівників з кожним роком зменшується, порівняно з 2015 роком в 2017 році кількість працівників зменшилась на 26,6%, це пов'язано з тим, що підприємство автоматизує виробництво. Це позитивно відображається на собівартості та прибутку підприємства. Але це явище є негативним для працівників, так як кількість робочих місць з кожним роком все більше і більше зменшується.

Середня заробітна плата з 2015 по 2016 виросла на 32,52%, а з 2016 по 2017 на 32,46%. Це пов'язано з тим, що кількість працівників скорочується, а фонд оплати праці збільшується. Так середня зарплата в 2015 році була 4932,25 грн/міс, а в 2017 вже становить 8788,46 грн/міс. В 2017 році мінімальна зарплата в Україні становила 3200 грн/міс. Витрати на соціальні заходи з кожним роком ростуть, та в 2017 році складають 22876,72 тис. грн на рік.

Аналіз виробництва та реалізації продукції підприємства ПАТ «Житомирський маслозавод»

Аналіз виробництва та реалізації продукції підприємства здійснюється шляхом характеристики продукції підприємства, ступеню виконання виробничого завдання підприємства, динаміки зростання/зниження обсягів виробництва за останні роки, питомої ваги реалізованої продукції в загальному її випуску, стандартів якості та заходів стимулювання збуту продукції.

ПАТ «Житомирський маслозавод» замається виробництвом таких видів продукції:

- морозиво;
- масло;
- Продукція із незбираного молока;
- Сухе збиране молоко.

Обсяги виробництва підприємством ПАТ «Житомирський маслозавод» за період 2015-2017 рр. у грошових та натуральних одиницях по найменуваннях наведено у таблиці 2.10 та обсяги реалізації підприємством ПАТ «Житомирський маслозавод» за цей же період наведено у таблиці 2.11.

Таблиця 2.10 - Обсяги виробництва підприємством ПАТ «Житомирський маслозавод»

Продукція	2015			2016			2017			2016/2015			2017/2016		
	У нат. формі (т.)	У грош. формі (тис. грн)	Пит. вага, %	У нат. формі (т.)	У грош. формі (тис. грн)	Пит. вага, %	У нат. формі (т.)	У грош. формі (тис. грн)	Пит. вага, %	У нат. формі (т.)	У грош. формі (тис. грн)	Відн., %	У нат. формі (т.)	У грош. формі (тис. грн)	Відн., %
Морозиво	24441	642649	65,1	23531	895074	67,5	24536	1034030	69,1	-910	252425	2,4	1005	138956	1,6
Масло	3409	140272	14,2	3344	179943	13,6	2747	214941	14,4	-65	39671	1,8	-597	34998	0,8
Продукція із незбираного молока	9632	81068	8,2	9831	105246	7,9	9646	127841	8,5	199	24178	0,3	-185	22595	0,6
Сухе збиране молоко	4358	123810	12,5	4423	145979	11	3589	119836	8,0	65	22169	1,5	-834	-26143	3

Джерело: побудовано автором на основі даних з додатку Г, Д

Таблиця 2.11 – Обсяги реалізація продукції на підприємстві ПАТ «Житомирський маслозавод»

Продукція	2015			2016			2017			2016/2015			2017/2016		
	У нат. формі (т.)	У грош. формі (тис. грн)	Не реалізо- вано (т.)	У нат. формі (т.)	У грош. формі (тис. грн)	Не реалізо- вано (т.)	У нат. формі (т.)	У грош. формі (тис. грн)	Не реалізо- вано (т.)	У нат. формі (т.)	У грош. формі (тис. грн)	Не реалізо- вано (т.)	У нат. формі (т.)	У грош. формі (тис. грн)	Не реалізо- вано (т.)
Морозиво	24189	636029	252	23552	895879	-21	24320	1024930	216	-637	259850	-273	768	129051	237
Масло	2946	121223	463	2703	179943	641	2609	204150	138	-243	58720	178	-94	24207	-503
Продукція із незбираного молока	9638	81124	-56	9826	105193	5	9662	128058	-16	188	24069	61	-164	22865	-21
Сухе збиране молоко	3386	96200	972	3817	126009	606	2731	91219	858	431	29809	-366	-1086	-34790	252

Джерело: побудовано автором на основі даних з додатку Г, Д, Е

Проаналізувавши таблицю 2.10 можна зробити висновки, що основною продукцією підприємства є Морозиво, яке в 2015 році займало 65,1%, а вже в 2017 – 69,1% від всієї виробленої продукції. Те, що вироблення морозива росте є, звичайно, позитивним явищем, але одночасно і падає виробництво інших товарів. Якщо не виправити ситуацію, то невдовзі морозиво буде тільки однією продукцією, яке виробляє підприємство. Також не варто забувати про те, що собівартість продукції зростає, якщо обсяги виготовлення продукції падають. Це робить товар не таким привабливим для клієнтів, яким він міг би бути.

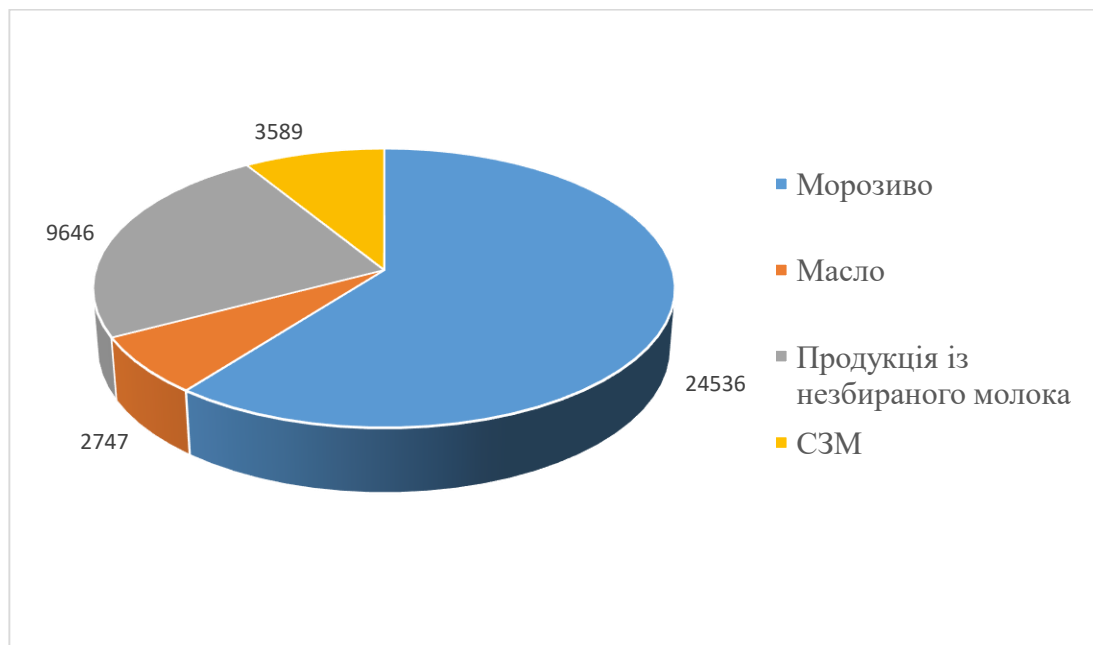

Рисунок 2.4 – Обсяги виробництва продукції ПАТ «Житомирський маслозавод» за 2017 р.

Джерело: побудовано автором на основі даних з додатків А, Б, В

Проаналізувавши таблицю 2.11 можна зробити висновки, що найефективніше реалізується морозиво та продукція із незбираного молока, значення реалізації наближені до 100%. Реалізація масла та СЗМ має негативні показники, також немає ніяких покращень в реалізації, відхилення дуже

непередбачуване. Потрібно переглянути політику вироблення та реалізації масла, що буде зроблено в розділі III.

Більш наглядну структуру реалізації продукції за 2017 рік наведено на рис. 2.5.

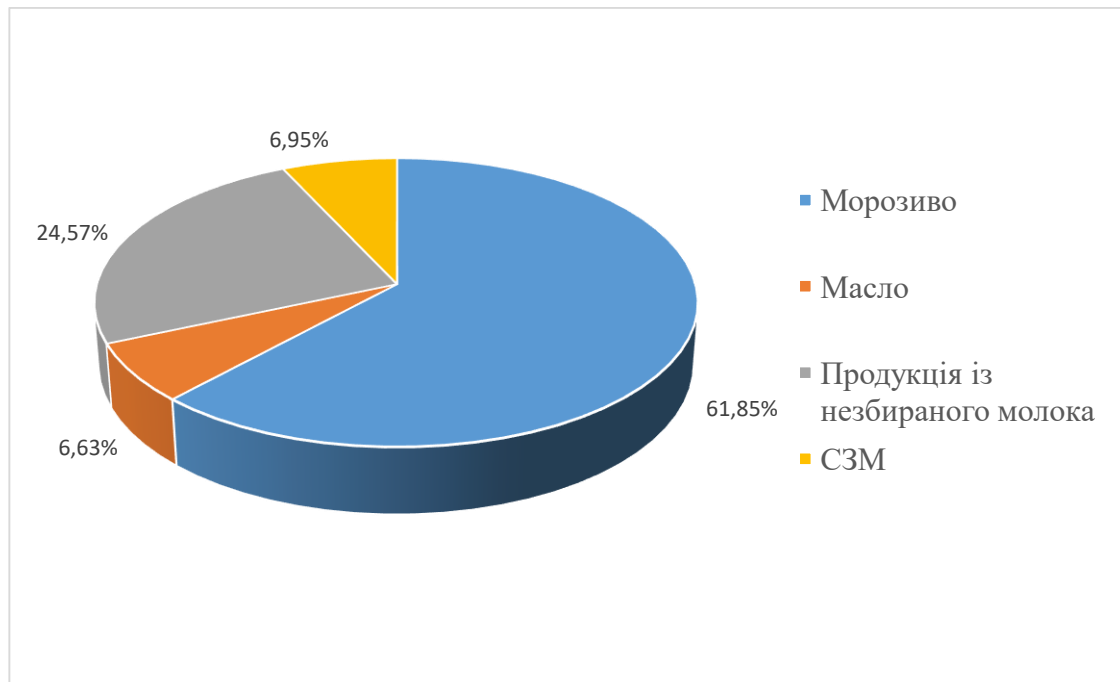

Рисунок 2.5 – Обсяги реалізації продукції ПАТ «Житомирський маслозавод» за 2017 р.

Джерело: побудовано автором на основі даних з додатків А, Б, В

В 2017 р. з всієї реалізованої продукції, морозиво займає найбільшу частку (61,85%), на другому місці продукція із незбираного молока (24,57%), на третьому – вершкове масло (6,95%) і на останньому – сухе збиране молоко (6,63%).

Аналіз собівартості, прибутку, рентабельності та фінансового стану підприємства ПАТ «Житомирський маслозавод»

В даному підрозділі аналізуються витрати на виробництво продукції за калькуляційними статтями та елементами витрат, витрати на одну гривню

обсягу виробленої продукції. Аналіз прибутку підприємства передбачає визначення структури й динаміки кожного з елементів, що формують прибуток. Важливим також є дослідження основних факторів, що впливають на зростання чи зниження прибутку підприємства.

Основним завданням аналізу рентабельності є оцінка прибутковості діяльності підприємства в цілому та ефективності використання окремих груп його активів.

Аналіз загального фінансового стану підприємства передбачає розрахунок показників платоспроможності, ліквідності, ділової активності, а також визначення факторів, що вплинули на зміну динаміки даних груп показників.

Метою аналізу економічного потенціалу є загальна економічна оцінка тенденцій, виявлення відхилень і недоліків виробничо-господарської діяльності підприємства, виявлення проблем розвитку і причин існуючого стану об'єкта дослідження.

Проаналізуємо інформацію щодо собівартості реалізованої продукції в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 - Аналіз собівартості реалізованої продукції ПАТ «Житомирський маслозавод» за 2015-2017 рр.

Склад витрат	Відсотки від загальної собівартості реалізованої продукції (%)			Відхилення, %	
	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2016/2015	2017/2016
Сировина	54,91	56,08	56,28	1,17	0,2
Основні матеріали	2,5	2,43	2,5	-0,07	0,07
Допоміжні матеріали	1,42	1,38	1,2	-0,04	-0,18
Тара	3,2	2,95	3,1	-0,25	0,15
Паливо, енергія	4,86	5,63	5,05	0,77	-0,58

Фонд оплати праці	6,3	5,44	7,02	-0,86	1,58
Нарахування на ФОП	1,78	1,53	1,54	-0,25	0,01
Технічні витрати	3,1	2,85	2,7	-0,25	-0,15

Продовження таблиці 2.12

Амортизація	6,34	5,96	5,64	-0,38	-0,32
Адміністративні витрати	1,71	1,62	1,53	-0,09	-0,09
Комерційні витрати	13,88	14,13	13,44	0,25	-0,69

Більш наглядно структура собівартості продукції ПАТ «Житомирський маслозавод» за 2017 рік представлена на рис. 2.6.

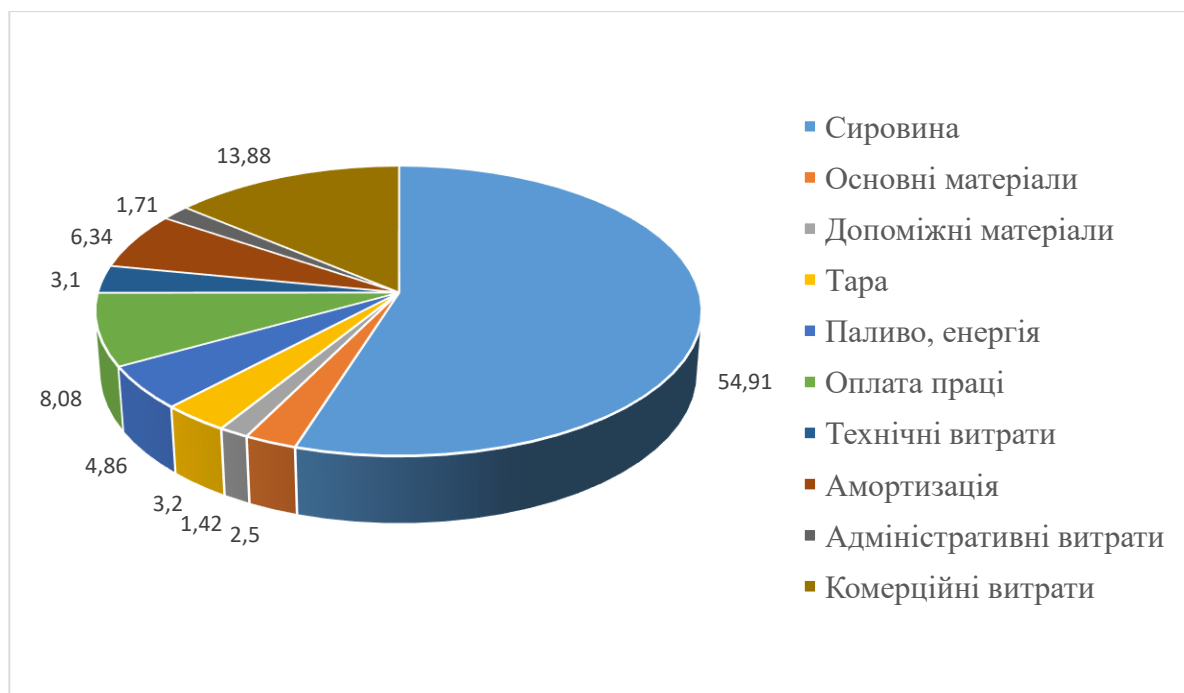

Рисунок 2.6 – Структура собівартості продукції ПАТ «Житомирський маслозавод» за 2015 р.

Джерело: побудовано автором

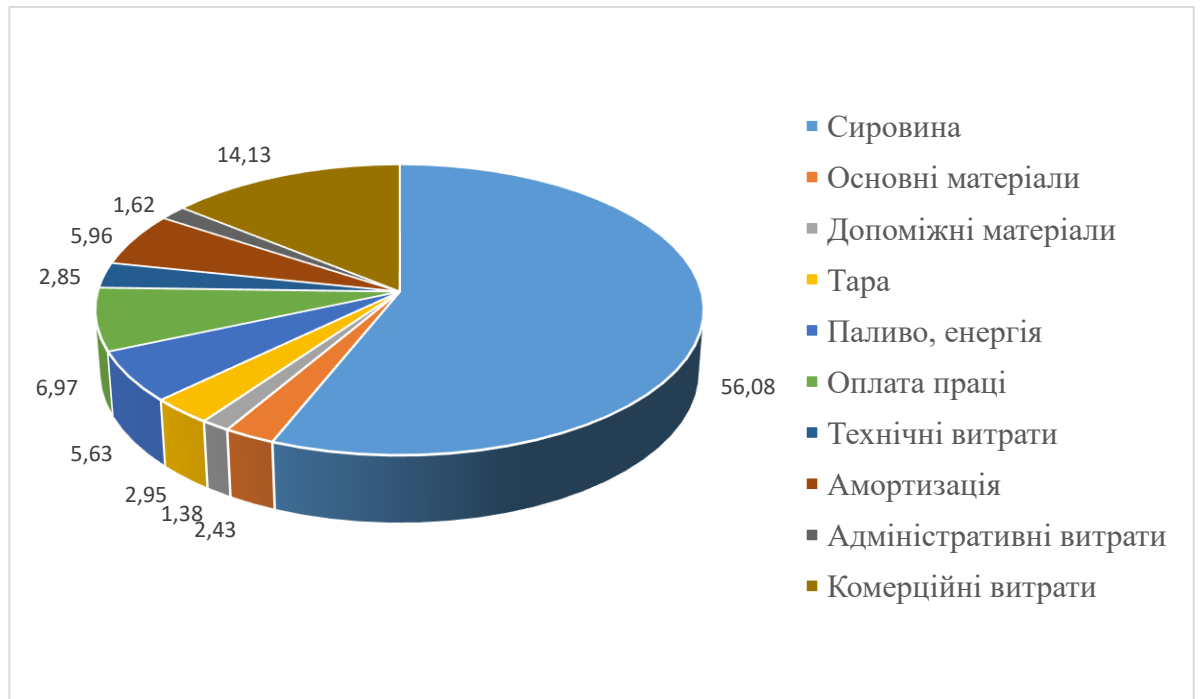

Рисунок 2.7 – Структура собівартості продукції ПАТ «Житомирський маслозавод» за 2016 р.

Джерело: побудовано автором

Рисунок 2.8 – Структура собівартості продукції ПАТ «Житомирський маслозавод» за 2017 р.

Джерело: побудовано автором

Аналіз собівартості реалізованої продукції ПАТ «Житомирський маслозавод» за 2013 р. показав, що найбільшу частку в загальній собівартості реалізованої продукції складають сировина (56,28%), другими за часткою в загальній собівартості є комерційні витрати (13,44%), третіми – оплата праці (7,02%), четвертим – амортизація (5,64%), п'ятим – паливо та енергія (5,05%). Всі інші витрати мають частку менш ніж 5% у загальній собівартості реалізованої продукції.

Таблиця 2.13 - Аналіз платоспроможності ПАТ «Житомирський маслозавод»

Показники	На початок періоду	На кінець періоду	Відхилення (+; -)
1. Платіжні засоби:			

- каса і поточний рахунок (тис. грн)	1233	1790	-557
- готова продукція та товари	49605	66330	-16725
Разом платіжних засобів	203890	275954	-72064
2. Платіжні зобов'язання разом:	236512	428411	-191899
- коефіцієнт платоспроможності	0,005	0,004	-0,003
- перевищення платіжних засобів	-	-	x
- перевищення платіжних зобов'язань	+	+	x

Джерело: побудовано автором на основі даних з додатків А, Б, В

В таблиці 2.13 наведено аналіз платоспроможності ПАТ «Житомирський маслозавод» за даними періоду 2015-2017 рр. Обсяги готової продукції та товарів за досліджуваний період збільшилися, що є негативним показником. Це значить, що продукція залежується на складі, з чого впливають додаткові втрати, пов'язані з зберіганням на складах. Збільшується обсяг платіжних зобов'язань в період з 2015 по 2017 роки.

Аналіз ліквідності підприємства наведено у таблиці 2.14.

Таблиця 2.14 - Аналіз ліквідності ПАТ «Житомирський маслозавод»

Назва показників	2015	2016	2017	Відхилення 2016/2015		Відхилення 2017/2016	
				У грошовій формі (тис. грн)	Відн., %	У грошовій формі (тис. грн)	Відн., %
Оборотні активи (тис. грн)	231074	260934	590207	29860	12,92	329273	126,19
Витрати майбутніх періодів (тис.	255	308	439	53	20,78	245127	42,53

грн)							
Короткострокові зобов'язання (тис. грн)	72793	48067	75122	-24726	-33,97	27055	56,29
Грошові активи (тис. грн)	2580	5207	2496	101,82	0,25	-2711	-52,06
Короткострокові вкладення (тис. грн)	255	308	439	53	20,78	245127	42,53
Запаси (тис. грн)	116940	133699	154015	16759	14,33	20316	15,2
Поточні зобов'язання (тис. грн)	126917	116952	173649	-9965	-7,85	56697	48,49
Коефіцієнт покриття	3,17	5,42	7,85	2,25	70,98	2,43	44,83
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,04	0,11	0,04	0,07	175	-0,07	-63,64

Джерело: побудовано автором на основі даних з додатків А, Б, В

Для аналізу ліквідності було розраховано такі коефіцієнти:

1) Коефіцієнт покриття – характеризує здатність підприємства забезпечити свої короткострокові зобов'язання з найбільше легко реалізованої частини активів – оборотних коштів.

Нормативним значенням є 2-3, тому можна стверджувати, що ПАТ «Житомирський маслозавод» має проблемний стан платоспроможності.

2) Коефіцієнт абсолютної ліквідності – дозволяє визначити частку короткострокових зобов'язань, що підприємство може погасити найближчим часом, не чекаючи оплати дебіторської заборгованості й реалізації інших активів.

Значення коефіцієнта вважається достатнім, якщо воно перевищує 0,2-0,3. ПАТ «Житомирський маслозавод» має значно нижчі значення даного показника, що означає, що підприємство немає достатньо грошових коштів.

3) Коефіцієнт покриття показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство спроможне погасити за рахунок найбільш ліквідних оборотних коштів – грошових коштів та їх еквівалентів, фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості.

Отримані данні показують, що з 2015 по 2016 рік коефіцієнт покриття виріс на 71,29%, а саме в 2016 році в компанії залишається 5,43 гривень на кожен гривню поточних зобов'язань. Нормативним значенням є 1-3, показник 5,43 є дуже привабливим для кредиторів, але не для власників і менеджменту, тому що це означає, що структура активів є неефективною. З 2016 по 2017 рік показник знизився на 11,05%. Це, звичайно, є позитивно, але не достатньо, так як значення все ще вище 3.

Аналіз платоспроможності ПАТ «Житомирський маслозавод», представлений в таблиці 2.15, передбачав розрахунок таких показників:

1) коефіцієнт платоспроможності (автономії) показує, яку частину у загальних вкладеннях у підприємство складає власний капітал. Оптимальне значення більше 0,5, отже підприємство має високий ступінь автономії.

2) коефіцієнт фінансового левериджу відображає структуру капіталу підприємства, а також, певною мірою, ризик структури капіталу. Показує залежність підприємства від довгострокових зобов'язань. Нормативне значення показника має складати не більше 0,25. Значення коефіцієнта для ПАТ «Житомирський маслозавод» за досліджуваний період менше, ніж 0,25, тому можна зробити висновок, що підприємство не залежить від довгострокових зобов'язань.

3) коефіцієнт забезпеченості власними коштами характеризує рівень забезпеченості підприємства власними джерелами формування оборотних активів, тобто показує, скільки власних джерел формування оборотних активів підприємства припадає на одиницю цих активів. Нормальним вважається значення коефіцієнта $> 0,1$. Значення коефіцієнта для ПАТ «Житомирський

маслозавод» більше нормативного, що свідчить про нормальний рівень забезпеченості підприємством власними коштами.

Таблиця 2.15 - Показники платоспроможності ПАТ «Житомирський маслозавод»

Назва показників	2015	2016	2017	Відхилення 2016/2015		Відхилення 2017/2016	
				У грошовій формі (тис. грн)	Відн., %	У грошовій формі (тис. грн)	Відн., %
Власний капітал (тис. грн)	470296	586560	722931	116264	24,72	136371	23,25
Загальні зобов'язання (тис. грн)	598859	683359	919806	84500	14,11	236447	23,6
Джерела залучених коштів (тис. грн)	128956	119050	230187	-9906	-7,68	111137	93,35
Довгострокові зобов'язання (тис. грн)	1646	1714	56145	4,13	0,25	54431	3175,67
Короткострокові зобов'язання (тис. грн)	72793	48067	75122	-24726	-33,97	27055	56,29

Продовження таблиці 2.15

Вартість основних засобів (тис. грн)	306678	371055	426317	64377	20,99	55262	14,89
Вартість оборотних засобів (тис. грн)	231074	260934	362493	29860	12,92	101559	38,92
Коефіцієнт фінансової стабільності	3,65	4,93	3,14	1,28	35,09	-1,79	-36,31

Коефіцієнт фінансового левереджу	0	0	0,08	0	0	0,08	-
Коефіцієнт забезпечення власними коштами	0,71	0,83	0,82	0,12	16,9	-0,01	-1,2

Джерело: побудовано автором на основі даних з додатків А, Б, В

Також було проведено аналіз рентабельності ПАТ «Житомирський маслозавод». Результати представлені в таблиці 2.16.

Відповідно до здійсненого аналізу рентабельності підприємства можна зробити висновок, що, судячи з досить низьких значень коефіцієнтів рентабельності (менше нормативних 0,2 і вище) , підприємство ПАТ «Житомирський маслозавод» є не досить прибутковим. Та рентабельність стрімко зростає, тому в перспективі підприємство буде досить прибутковим.

Таблиця 2.16 - Аналіз рентабельності ПАТ «Житомирський маслозавод»

Назва показників	2015	2016	2017	Відхилення 2016/2015		Відхилення 2017/2016	
				У грошовій формі (тис. грн)	Відн., %	У грошовій формі (тис. грн)	Відн., %

Чистий прибуток (тис. грн)	71578	94336	135335	22758	31,79	40999	43,46
Середньорічна вартість активів (тис. грн)	542255	665681	801582	123426	22,76	135901	20,42
Загальна виробнича собівартість (тис. грн)	901391	1161766	1326228	260375	28,89	164462	14,16
Коефіцієнт рентабельності активів (тис. грн)	0,13	0,14	0,17	0,01	7,69	0,03	21,43
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу (тис. грн)	0,15	0,16	0,19	0,01	6,67	0,03	18,75
Коефіцієнт рентабельності продукції (тис. грн)	0,08	0,08	0,1	0	0	0,02	25

Джерело: побудовано автором на основі даних з додатків А, Б, В

Підприємство функціонує нормально, якщо показник рентабельність активів, діяльності підприємства має тенденцію до зростання, до того ж чим вищі значення цих показників, тим краще. Як видно з розрахунків, рентабельність активів, власного капіталу, продукції, діяльності була найвищою у 2016 році.

Отже, в основному на ПАТ «Житомирський маслозавод» оборотні активи щорічно збільшуються. Ефективність використання оборотних активів також збільшується, що є позитивним для підприємства. Дебіторська заборгованість зменшується, але підприємству більш доцільно буде її збільшувати, це призведе до збільшення прибутку. Також на підприємстві збільшується кількість основних засобів, це пов'язано з тим, що підприємство збільшує обсяги

виробленої продукції. Середньооблікова кількість працівників на підприємстві зменшується, це пов'язано з автоматизацією виробництва, що є позитивним явищем для підприємства. Так як фонд оплати праці збільшується, а кількість працівників зменшується, то середня заробітна плата збільшується, в 2015 році вона зросла на 34,52%, а в 2016 році – на 32,46%. Основним товаром на підприємстві є морозиво, виробництво якого займає 69,1% від всього виробництва на підприємстві. Цей процент збільшується з кожним роком. Реалізовується практично 100% цього товару. З вершковим маслом ситуація гірша, виробляється лише 2747 тонн (14,4% від всього виробництва), і з кожним роком вироблення масла зменшується. Реалізується продукції ще менше (75-90% від виробленої кількості). Це пов'язано з високою ціною на товар. Найбільша частка в собівартості реалізованої продукції припадає на сировину, та складає в 2017 році 57%. Така велика доля через те, що підприємство використовує тільки якісну сировину і дуже ретельно перевіряє всю сировину на високу якість. Коефіцієнт покриття має показник 5,43 є дуже привабливим для кредиторів, але не для власників і менеджменту, тому що це означає, що структура активів є неефективною. З 2016 по 2017 рік показник знизився на 11,05%. Це, звичайно, є позитивно, але не достатньо, так як значення все ще вище 3. Рентабельність на підприємстві зростає, що є позитивним явищем.

2.3. Обґрунтування інструментарію дослідження напрямів зниження собівартості на підприємстві ПАТ «Житомирський маслозавод»

Для оцінки і аналізу собівартості продукції підприємства пропонується застосовувати систему показників, розглянутих в першому розділі даної роботи. Для цього проаналізуємо показники собівартості продукції підприємства.

Собівартість продукції - один з найважливіших економічних показників діяльності підприємства. Отримання найбільшого доходу при найменших витратах, економії трудових, матеріальних і фінансових ресурсів залежить від того, як підприємство вирішує питання, пов'язані зі зниженням собівартості. Успіх в зниженні собівартості залежить від правильності вибору методу обліку витрат на підприємстві, а також контролю і постійного пошуку оптимізованих шляхів зниження собівартості продукції.

Одним із найефективніших методів зниження собівартості — це безперервний технічний прогрес. Впровадження нової техніки, комплексна механізація і автоматизація виробничих процесів, вдосконалення технології, впровадження прогресивних видів матеріалів дозволяють значно знизити собівартість продукції.

Також зниження собівартості продукції забезпечується за рахунок підвищення продуктивності праці. З ростом продуктивності праці скорочуються витрати праці в розрахунку на одиницю продукції, а це означає, що питома вага заробітної праці в структурі собівартості зменшується.

Зазначимо, що для забезпечення ефективної діяльності підприємства необхідно постійно шукати резерви зменшення витрат та кількісно їх оцінювати. Оскільки при оцінці витрат підприємства використовується показник «собівартість продукції», тому необхідною умовою є розробка заходів щодо її зниження.

Основними резервами зменшення собівартості продукції є: збільшення обсягів виробництва; скорочення витрат на виробництво за рахунок підвищення рівня продуктивності праці, ощадливого використання сировини,

матеріалів, палива, електроенергії, скорочення непродуктивних витрат і втрат від браку. Кожен з зазначених резервів має свою доцільність у застосуванні, проте залежить від можливостей та поставлених цілей підприємства.

Для більш ґрунтовного аналізу собівартості продукції ПАТ проведемо дослідження того, як змінювалась собівартість реалізованої продукції за 2015-2017 роки та як це впливало на прибуток підприємства, як основного показника, що показує результат ефективної діяльності виробництва. Аналіз собівартості продукції ПАТ наведено в таблиці 2.17

Показник	2015		2016		2017		Відхилення 2016/2015		Відхилення 2017/2016	
	У грошовій формі (тис. грн)	Пит. вага, %	У грошовій формі (тис. грн)	Пит. вага, %	У грошовій формі (тис. грн)	Пит. вага, %	У грошовій формі (тис. грн)	Відн., %	У грошовій формі (тис. грн)	Відн., %
Чистий дохід від реалізації продукції	1186576	100	1529184	100	1774311	100	342608	28,87	245127	16,03
Собівартість реалізованої продукції	919497	77,49	1199330	78,43	1326228	74,75	279833	0,94	126898	3,68
Адміністративні	35802	3,02	30942	2,02	39105	2,20	-4860	-0,99	8163	0,18

Таблиця 2.17 - Аналіз собівартості продукції ПАТ «Житомирський маслозавод»

витрати										
Витрати на збут	149803	12,62	194257	12,70	230790	13,01	44454	0,08	36533	0,30
Повна собівартість реалізованої продукції	1105102	93,13	1424529	93,16	1596123	89,96	319427	0,02	171594	3,20
Прибуток від реалізації продукції	81474	6,87	104655	6,84	178188	10,04	23181	0,02	73533	3,20

Згідно проведених розрахунків, можна побачити, що собівартість реалізованої продукції в 2016 році зросла на 342608 тис. грн (28,87%), а в 2017 збільшилась на 1774311 тис. грн. (16,03%). Основна частина витрат, а точніше більше 74%, припадає на собівартість реалізованої продукції. Тому навіть мінімальне зниження цього показника дуже позитивно відобразиться на прибутку.

Питома вага прибутку від реалізації продукції знизилася з 2015 по 2016 рік, але потім стрімко зросла з 2016 по 2017 рік. Також в 2017 році питома вага собівартості реалізованої продукції знизилася на 3,68% порівняно з попереднім роком, що дуже позитивно сказалося на прибутку від реалізації, його питома вага зросла аж на 3,20% порівняно з 2016 роком. Тому метод, що базується на зниженні витрат на виробництво є доцільним для даного підприємства, оскільки аналіз витрат та заходи щодо їх зменшення можуть забезпечити зниження собівартості продукції. Корисний ефект від застосування даної методики може бути збільшений шляхом покращення технологічного процесу виробництва. Будь-які зміни, які призводять до зменшення витрат на виробництво одиниці продукції підприємства необхідно оцінювати, як зниження собівартості.

Отже, одним із найефективніших методів зниження собівартості – це безперервний технічний прогрес. Впровадження нової техніки, комплексна механізація і автоматизація виробничих процесів, вдосконалення технології, впровадження прогресивних видів матеріалів дозволяють значно знизити собівартість продукції. Основними резервами зменшення собівартості продукції є: збільшення обсягів виробництва; скорочення витрат на виробництво за рахунок підвищення рівня продуктивності праці, ощадливого використання сировини, матеріалів, палива, електроенергії, скорочення непродуктивних витрат і втрат від браку.

2.4. Кореляційно-регресійний аналіз факторів впливу на собівартість продукції ПАТ «Житомирський маслозавод»

Для дослідження обрано кореляційно-регресійний аналіз, який дозволить виявити фактори, які мають найбільший вплив на собівартість продукції ПАТ «Житомирський маслозавод».

Кореляційний аналіз – дослідження кореляційної залежності між двома і більше випадковими факторами.

Регресійний аналіз – це метод встановлення аналітичного виразу стохастичної залежності між досліджуваними ознаками (знаходження рівняння зв'язку – рівняння регресії).

Рівняння регресії показує, як в середньому змінюється при зміні будь-якого з , та має вигляд:

$$y = f(x_1, x_2, \dots, x_n), \quad (2.1)$$

де y – залежна змінна (результуюча ознака); x_1, x_2, \dots, x_n – незалежні змінні (фактори) [6].

Проведемо кореляційно-регресійний аналіз собівартості ПАТ «Житомирський маслозавод» як результуючої ознаки.

Вхідні дані для проведення кореляційно-регресійного аналізу представлено у таблиці 2.18:

Таблиця 2.18 - Основні фінансові показники діяльності підприємства за 2015 - 2017 рр.

Періоди	Собівартість реалізованої продукції (тис. грн)	Сировина і основні матеріали (тис. грн)	Допоміжні матеріали (тис. грн)	Основна та додаткова заробітна плата (тис. грн)	Технічні витрати (тис. грн)
I квартал 2015	193094,4	111077,1	2480,8	14820,72	6270,98
II квартал 2015	248264,2	121175	3786,49	26154,21	7981

III квартал 2015	266654,1	151468,7	4178,2	27897	8266,3
IV квартал 2015	211484,3	121175	2611,37	18307	6985,9

Продовження таблиці 2.18

I квартал 2016	251859,3	147968,5	3144,64	17677,47	751979,9
II квартал 2016	323819,1	188323,6	4799,72	31195,5	957065,3
III квартал 2016	347805,7	201775,3	5296,24	33275,2	991246
IV квартал 2016	275845,9	134516,9	3310,15	21836	717799
I квартал 2017	278507,9	166309	3023,8	16386,6	7877,8
II квартал 2017	358081,6	181428	4615,28	28917	10026,28
III квартал 2017	384606,1	226785	5092,72	30845,4	10384,4
IV квартал 2017	305032,4	151190	3182,95	20242,3	7519,71

З метою виявлення основних факторів, що впливають на собівартість товарів, потрібно провести кореляційний аналіз витрат підприємства. Для цього використано MS Excel (надбудова «Аналіз даних/Кореляція»), результати представлено у таблиці 2.19:

Таблиця 2.19 - Результати кореляційного аналізу прибутковості підприємства

	Собівартість реалізованої продукції	Сировина і основні матеріали	Допоміжні матеріали	Основна та додаткова заробітна плата	Витрати на утримання та експлуатацію обладнання
Собівартість реалізованої продукції	1				
Сировина і основні матеріали	0,932156169	1			
Допоміжні матеріали	0,859677914	0,84759967	1		
Основна та додаткова заробітна плата	0,769987701	0,72087735	0,9706099	1	

Технічні витрати	0,223452874	0,27866568	0,3549117	0,32779837	1
------------------	-------------	------------	-----------	------------	---

Джерело: побудовано автором на основі даних з таблиці 2.18

Оцінка тісноти зв'язку між досліджуваними ознаками здійснювалась із використанням шкали Чеддока, характеристика представлена у таблиці 2.20.

Таблиця 2.20 - Характеристика тісноти зв'язку собівартості із факторними ознаками

Показник	Сировина і основні матеріали	Допоміжні матеріали	Основна та додаткова заробітна плата	Технічні витрати
Собівартість реалізованої продукції	дуже тісний	тісний	тісний	слабкий

Джерело: побудовано автором на основі даних з таблиці 2.18

За результатами кореляційного аналізу можна зробити висновок (табл. 2.20), що між собівартістю реалізованої продукції та сировиною і основними матеріалами спостерігається дуже тісний зв'язок, між собівартістю та допоміжними матеріалами і основною та додатковою заробітною платою спостерігається тісний зв'язок, а між собівартістю і витратами на утримання та експлуатацію обладнання – слабкий.

На етапі кореляційного аналізу було виявлено, що спостерігається явище мультиполінеарності між основною та додатковою заробітною платою та допоміжними матеріалами, та вплив ознаки витрати на утримання незначний. Отже, ці ознаки вилучені перед проведенням регресійного аналізу.

Для встановлення форми зв'язку між досліджуваними ознаками потрібно провести регресійний аналіз. Для його проведення використано MS Excel (надбудова «Аналіз даних/Регресія»), результати представлені у табл. 2.21.

Таблиця 2.21 - Регресійна статистика

Регресивна статистика	
Множинний R	0,942823726
R-квадрат	0,888916579
Нормований R-квадрат	0,864231374
Стандартна помилка	21606,71799
Спостереження	12

Джерело: побудовано автором на основі даних з таблиці 2.18

Скорегований коефіцієнт детермінації $R^2 \approx 0,8642$ (таблиця 2.22), тобто зміна результативної ознаки на 86,42 % спричинена зміною факторних.

Таблиця 2.22 - Результати дисперсійного аналізу

Показник	df	SS	MS	F	Значимість F
Регресія	2	33622645238	16811322619	36,01009	0,00005074
Залишок	9	4201652364	466850262		
Всього	11	37824297602			

Джерело: побудовано автором на основі даних з таблиці 2.18

Результати дисперсійного аналізу вказують на надійність отриманої моделі: за критерієм Фішера $f^* = 36,01009 > f_{табл} = 0,00005074$, де $f_{табл} = F(1-0,95; m; n-m-1)$, тобто рівняння регресії (його коефіцієнти) значиме (на 95%), вплив випадкових факторів відсутній.

Таблиця 2.23 - Результати регресійного аналізу

	Стандарта помилка	t-статистика	P-Значення	Нижні 95%	Верхні 95%
Собівартість реалізованої продукції	30124,12	1,22760554	0,234414076	-32048,46462	114758,0983
Сировина і основні матеріали	0,265041	4,89743345	0,000035175	1,091933881	2,026830460
Основна та додаткова заробітна плата	1,450327	1,27299712	0,759964199	-0,044644467	0,033731785

Джерело: побудовано автором на основі даних з таблиці 2.18

За результатами регресійного аналізу (табл. 2.23), оскільки для собівартості реалізованої продукції та сировини і основних матеріалів Р-значення менше 0,5, то коефіцієнти можна вважати ненульовими, отже, факторні ознаки впливають на результативну. Для основної та додаткової заробітної плати Р-значення перевищує 0,5, тому можна зробити висновок, що факторні ознаки не мають впливу на результативну.

Оцінка статистичної значимості параметрів регресії здійснюється за допомогою t-критерія (табл. 2.23), при значеннях t-статистики, які менші $t_{табл}(0,95; n-m-1) = 1,894579$, природа формування параметрів a_i є випадковою, інакше, слід визнати статистичну значимість параметра. Отже, природа параметра a_2 (пов'язаний із ознакою сировини та основних матеріалів) випадкова, а параметр a_2 – статистично значимий.

Надійні інтервали для параметрів лінії регресії:

$$1,092 \leq a_1^* \leq 2,027$$

$$-0,045 \leq a_2^* \leq 0,033$$

Рівняння множинної регресії має вигляд:

$$y = 36980,544 + 1,298x_1 + 1,846x_2. \quad (2.1)$$

Отже, якщо сировина і основні матеріали зростуть на одиницю, то собівартість реалізованої продукції збільшиться на 1,298 од.; а при зростанні основної та додаткової заробітної плати на одиницю, собівартість реалізованої продукції збільшиться 1,846 од..

Для аналізу впливу зміни питомої ваги факторної ознаки на результуючу у припущенні, що вплив інших факторних ознак відсутній, визначаємо коефіцієнти еластичності:

$$\varepsilon_1 = 0,717; \varepsilon_2 = 0,154.$$

Якщо сировина і основні матеріали зростуть на 1%, то собівартість реалізованої продукції збільшиться на 0,717%; а у випадку якщо основна та

додаткова заробітна плата зростуть на 1%, то собівартість реалізованої продукції зменшиться на 0,154%.

Отже, кореляційно-регресійне дослідження показало, що між собівартістю реалізованої продукції та сировиною та і основними матеріалами спостерігається дуже тісний зв'язок. Між собівартістю та допоміжними матеріалами, та основною та додатковою заробітною платою спостерігається тісний зв'язок. Між собівартістю та витратами на утримання та експлуатацію обладнання зв'язок слабкий.

Висновки до розділу II

Об'єктом дослідження є ПАТ «Житомирський маслозавод». Основними напрямками діяльності підприємства є: виробництво молочної продукції та іншої продукції, яку виробляє підприємство та її реалізація; оптова та роздрібна торгівля продукцією і товарами, що виробляється на підприємстві в межах України, та за її межами.

Собівартість реалізованої продукції в 2016 році зросла на 342608 тис. грн (28,87%), а в 2017 збільшилась на 1774311 тис. грн. (16,03%). Основна частина витрат, а точніше більше 74%, припадає на собівартість реалізованої продукції. Тому навіть мінімальне зниження цього показника дуже позитивно відобразиться на прибутку.

Для отримання максимального прибутку підприємство повинно забезпечити необхідний рівень попиту на свою продукцію. Темпи зростання обсягів виробництва продукції, підвищення її якості безпосередньо впливають на собівартість продукції, фінансові результати та фінансовий стан підприємства.

За даними зробимо висновки, що обсяги продукції збільшуються: морозиво на 24536 тонн (7,6%) в 2017 році, але виробництва масла зменшилось

на 597 тон, продукція із незбираного молока на 185 тонн, а СЗМ на 834 тони. В 2017 році основною продукцією підприємства є морозиво (24536 тонни), що складає 69,1% від всього виробництва. З однієї сторони це добре, тому що частка нереалізованого вершкового масла зменшується, а частка нереалізованого морозива залишається на тому ж рівні (99-100%). Але з іншої сторони, підприємство в перспективі може втратити свою частку на ринку вершкового масла.

Всі показники, які характеризують рух робочої сили у звітному періоді кращі у порівнянні з попереднім, що розглядається, як позитивна тенденція. Підприємство поступово автоматизує виробництво, тому чисельність працівників, які вибули в декілька раз більша, чим тих, які прибули. Так у 2015 році середньооблікова кількість робітників складала 1248 осіб, то вже у 2017 році ця цифра становила 986 осіб. Вартісний показник продуктивності росте, в 2016 році він збільшився на 46,88%, а у 2017 на 28,86%.

Питома вага прибутку від реалізації продукції знизилася з 2015 по 2016 рік, але потім стрімко зросла з 2016 по 2017 рік. Також в 2017 році питома вага собівартості реалізованої продукції знизилась на 3,68% порівняно з попереднім роком, що дуже позитивно сказалося на прибутку від реалізації, його питома вага зросла аж на 3,20% порівняно з 2016 роком.

З 2015 по 2016 рік коефіцієнт покриття виріс на 71,29%, а саме в 2016 році в компанії залишається 5,43 гривень на кожну гривню поточних зобов'язань. З 2016 по 2017 рік показник знизився на 11,05%. Показник 5,43 є дуже привабливим для кредиторів, але не для власників і менеджменту, тому що це означає, що структура активів є неефективною. З 2016 по 2017 рік показник знизився на 11,05%. Це, звичайно, є позитивно, але не достатньо, так як значення все ще вище 3.

РОЗДІЛ III. ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПАТ «ЖИТОМИРСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД»

3.1. Напрями та резерви зниження собівартості продукції на ПАТ «Житомирський маслозавод»

Для отримання більшого прибутку кожне підприємство прагне знижувати собівартість своєї продукції. У процесі її зниження виявляються майже всі складові підвищення ефективності виробництва: зростання продуктивності праці, економія матеріально-сировинних і паливно-енергетичних ресурсів поліпшення використання основних фондів. Значення обліку собівартості величезне.

По-перше, зниження витрат на одиницю продукції дає змогу збільшити обсяг виробництва на підприємстві при наявних ресурсах, забезпечити тим самим прискорення оборотності оборотних засобів.

По-друге, зниження собівартості є істотним джерелом зростання прибутковості (доходності) виробництва, а отже, завдяки цьому покращуються економічні показники діяльності виробництва та підвищується конкурентоспроможність підприємства.

По-третє, зменшення видатків матеріальних ресурсів в обробних галузях сприяє економії капітальних вкладень у галузях добувної промисловості.

По-четверте, зниження собівартості продукції - реальна основа зниження цін, а отже, підвищення життєвого рівня населення [6].

Для дослідження було вибране вершкове масло, яке ПАТ «Житомирський маслозавод» виготовляє. Вершкове масло - один із найбільш смачних, корисних і повністю засвоюваних організмом молочних продуктів, який користується широким попитом серед різних верств населення. Україна є одним з найбільших експортерів вершкового масла. Так у січні 2016 року на зовнішні

ринки Україною у вартісному вираженні було експортовано вершкового масла на суму понад 1 млн. \$. Найбільші обсяги поставок за січень 2016 року Україна здійснила до Грузії (336 тис. \$), Єгипту (268 тис. \$) та Марокко (144 тис.\$) [7].

Процес виробництва вершкового масла не такий простий, як здається на перший погляд. В залежності від способу концентрації жиру і формування жирової структури продукту розрізняють два способи виробництва вершкового масла:

1. Метод збивання вершків. Передбачає одержання масляного зерна із вершків середньої жирності і наступну механічну його обробку. Масло таким способом може бути виготовлене у масловиготовлювачах періодичної і безперервної дії.

2. Метод перетворення високо жирних вершків. Ґрунтується на термомеханічному впливі високожирних вершків у спеціальних апаратах безперервної дії і термостатуванні в спокої або без термостатування.

Кожен з існуючих методів має свої переваги та недоліки, вони представлені у таблиці 3.1 [10].

Таблиця 3.1 - Переваги та недоліки способів виробництва вершкового масла

Збивання вершків у масловиготовлювачах		Перетворення високожирних вершків
Періодичної дії	Безперервної дії	
Переваги		
Добра термостійкість масла	Добра намазуваність масла	Відмінне диспергування вологи
Добра намазуваність	Добра термостійкість	Низьке бактеріальне обсеєнення
Легко регулювати однорідність складу масла та його властивості	Висока механізація виробничих процесів	Висока стійкість масла, низький вміст вологи. Економне використання виробничої площі. Короткочасність виробничого циклу. Менші

		витрати холоду та води. Неможливість переробки вершків підвищеної кислотності
--	--	--

Продовження таблиці 3.1

Недоліки		
Підвищене обсеменіння мікрофлорою	Підвищений вміст повітря	Нетерmostійкість масла
Тривалість виробничого процесу. Недостатня механізація виробництва. Багато ручної праці	Підвищене обсеменіння мікрофлорою. Тривалість виробничого процесу. Підвищений відхід жиру в сколотини	Незадовільне відділення плазми. Підвищена масова частка жиру в плазмі
Незадовільна дисперсність вологи в маслі	Недостатньо висока дисперсність води в маслі. Нерівномірність складу і якості масла однієї виробки	Підвищене витікання рідкого жиру

Порівняльну характеристику способів виробництва вершкового масла наведено у таблиці 3.2 [10].

Таблиця 3.2 - Переваги та недоліки способів виробництва вершкового масла

Показник	Спосіб виробництва вершкового масла	
	Збивання вершків	Перетворення високо жирних вершків
Спосіб концентрації жирової фази	Збивання вершків середньої жирності	Збивання вершків середньої жирності
Умови концентрації жирової фази	У холодному стані (при 8...12°C)	У гарячому стані (при 65...95°C)
Складії нормалізації масла за масовою часткою води	Механічна обробка масляного зерна	Нормалізація високо жирних вершків перед термомеханічною обробкою
Тривалість технологічного процесу	Одна доба	1,0...1,5 годин
Складії нормалізації масла за масовою часткою води	Механічна обробка масляного зерна	Нормалізація високо жирних вершків перед термомеханічною обробкою
Тривалість технологічного процесу	Одна доба	1,0...1,5 годин

Вершкове масло «Хуторок селянський» та «Вологодське» виготовляють на підприємстві за методом збивання вершків у масловиготовлювачах. Спочатку молочна сировина ділиться на вершки і знежирене молоко, після чого сирі вершки зберігають в окремому резервуарі. Це резервуари, де відбуваються фізичні дозрівання вершків, у процесі якого близько 30% молочного жиру кристалізується. Це потрібно для того, щоб масло добре збивалося, було пластичним і набуло необхідної консистенції. Вершки з питомою вагою жиру 35-40% після дозрівання скеровують на масловиготовлювач, де вершки безперервно взбиваються. Після чого настає етап фасування масла, масло автоматично упаковується і фасувальники складають масло у картонні ящики і відправляють на склад.

Через такий процес виготовлення, значна частина собівартості припадає на оплату праці та оплату холода і енергії.

Рисунок 3.1 – Масло «Хуторок селянський» та «Вологодське»

Масло «Вологодське» 82,5% виготовляється за оригінальною технологією. До молока ставляться особливі вимоги: підвищений контроль за якістю (молоко не нижче першого сорту); резервування окремо від основної маси молока;

підвищений контроль над процесом сепарації та отримання високоякісних вершків. Особливістю технології виробництва є високотемпературна обробка молока з подальшою витримкою в закритій ємності при високій температурі. Дана технологічна операція здійснюється для того, щоб продукт отримав оригінальний горіховий присмак. Крім того, високотемпературна обробка запобігає розвитку побічної мікрофлори і є гарантом збереження якісних показників під час збереження [8]. Вартість масла «Вологодське» 50 грн за пачку.

Масло «Хуторок Селянський» - продукт орієнтований на середнього споживача. Випускається з високоякісної сировини за традиційними технологіями: способом безперервного збивання та перетворення високожирних вершків. Для виробництва масла «Хуторок Селянський» відбирається сировина першого та другого сорту. Високоякісні вершки проходять високотемпературну обробку для збереження якісних показників протягом усього терміну зберігання [9]. Вартість масла «Хуторок Селянський» 40 грн за пачку.

Після виготовлення масла, його фасують, пакують та маркують. Одна пачка масла важить 200 г., в ящик пакують по 20 штук. Всі види пакувальних матеріалів, споживчої та транспортної тари вітчизняного виробництва повинні відповідати вимогам чинних нормативних документів.

Зберігання масла проходить в маслосховищах. Масло відразу після пакування охолоджують, і чим швидше воно буде охолоджене, тим вища буде його стійкість. Масло потрібно зберігати при температурі від -5 до -8°C

Вимоги до молочної сировини наведено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 - Вимоги до молочної сировини згідно ДСТУ 3662-97

Назва якості	Норма для гатунків
--------------	--------------------

	Екстра	Вищий	Перший	Другий
Смак, колір і запах	Чистий смак і запах, притаманний для свіжого молока, без сторонніх присмаків і запахів. Колір – від білого до світло-кремового			Допускається слабо виражений кормовий запах, але тільки у зимово-весняний період року
Консистенція	Однорідна рідина без пластівців та осаду			
Густина, не менше ніж кг/м ³	1028	1027	1027	1026
Кислотність, Т	Від 16-17	16-17	До 19	До 20

Продовження таблиці 3.3

Ступінь чистоти за чистотою, група	I	I	I	II
Загальне бактеріальне обсіменіння, тис/КУО см ³	<100	<300	<500	<3000
Температура °С	<6	<8	<10	<10
Масова частка сухих речовин	>12,2	>11,8	>11,5	>10,6
Точка замерзання	0,520	0,520	0,520	0,520

Незалежно від сорту, молоко з температурою вище +10°C приймають як неохолоджене з відповідним зниженням закупівельної ціни. Масова частка жиру і білка у молоці повинна відповідати базисним нормам. За кожні 0,1% нижче від цих норм здійснюють відповідні знижки ціни [11].

Розрахунок витрат сировини і допоміжних матеріалів для виробництва масла «Вологодське».

1. Знаходимо масу виготовленого масла. В 2017 році було виготовлено 1638 т. масла «Вологодське».

2. Знаходимо масу вершків, що потрібна для виробництва масла за формулою:

$$M_{\text{в}} = \frac{M_{\text{м}} (J_{\text{м}} - J_{\text{маслянки}})}{J_{\text{в}} - J_{\text{маслянки}}} \times \frac{100 - \Pi}{100}$$

$M_{\text{в}}$ – маса вершків, т.;

$M_{\text{м}}$ – маса виготовленого масла, т.;

$J_{\text{м}}$ – масова частка жиру масла, %;

$J_{\text{в}}$ – масова частка жиру вершків, %;

$J_{\text{маслянки}}$ – масова частка жиру маслянки, %;

$$M_{\text{в}} = \frac{1638(82,5 - 0,4)}{35 - 0,4} \times \frac{100 - 0,4}{100} = 3871,15 \text{ т.}$$

3. Знаходимо масу маслянки:

$$M_{\text{маслянки}} = M_{\text{в}} - M_{\text{масла}} = 3871,15 - 1638 = 2233,15 \text{ т.}$$

Згідно з вимог наказу №553 від 31.09.86 втрати при виробництві маслянки становлять 2%. Визначаємо масу втрат по маслянці за пропорцією:

$$2233,15 - 100\%$$

$$X - 2\%$$

$$X = (2233,15 \times 2) / 100 = 44,66 \text{ т.}$$

З урахуванням витрат:

$$2233,15 - 44,66 = 2188,49 \text{ т.}$$

4. Визначаємо масу молока з масовою часткою жиру 3,6%, що потрібно для отримання 3871,29 кг вершків з масовою часткою жиру 35%:

$$M_{\text{м}} = \frac{M_{\text{в}} (J_{\text{в}} - J_{\text{м.зн.}})}{J_{\text{м}} - J_{\text{м.зн.}}} \times \frac{100 - \Pi}{100}$$

Згідно з наказу №1025 від 31.12.87, Π становить 0,4%.

$$M_{\text{м}} = \frac{3871,15(35 - 0,05)}{3,6 - 0,05} \times \frac{100 - 0,4}{100} = 37959,29 \text{ т.}$$

5. Визначаємо масу молока знежиреного:

$$Мм.Зн = Мм - Мв = 37959,29 - 3871,15 = 34088,14 \text{ т.}$$

Мм. Зн – маса молока знежиреного, кг

Мм – маса молока, кг

Мв – маса вершків, 30%

6. Визначаємо масу втрат молока знежиреного:

$$34088,14 - 100\%$$

$$X - 0,4\%$$

$$X = 136,35 \text{ т.}$$

7. Визначаємо масу молока знежиреного з урахуванням витрат:

$$Мм. Зн. = 34088,14 - 136,35 = 33951,79 \text{ т.}$$

Отже, на вироблення 1638 т. вершкового масла «Вологодське» в 2017 році було витрачено: 3771,15 т. вершків, 2188,49 т. маслянки, 33951,79 т. молока знежиреного.

Аналіз можливих напрямків зниження собівартості продукції наведено в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 - Аналіз можливих напрямків зниження собівартості продукції

Напрямок зниження собівартості масла	Аналіз придатності напрямку для підприємства	Рішення щодо реалізації напрямку зниження собівартості
1	2	3
Підвищення технічного рівня виробництва	Впровадження нових, прогресивних технологій, механізація та автоматизація виробничих процесів. Один з найголовніших і найефективніших методів зниження собівартості, призведе до відносно великого зниження собівартості.	Реалізація даного методу на підприємстві можлива, але потребує дуже великих вкладів.
Збільшення продуктивності праці	Для збільшення продуктивності праці необхідно впроваджувати механізацію та автоматизацію виробничих процесів, оптимізувати чисельність робітників, раціонально їх розміщати, підвищувати їх рівень кваліфікації, покращувати	Реалізація даного методу на підприємстві можлива, але потребує значних вкладів. А також потребує скорочувати кількість працівників, що скорочує

	умови праці, підвищувати мотивацію до праці. Все це дасть можливість отримувати економію по заробітній платі. На ПАТ “Житомирський маслозавод” за останні роки стрімко скорочується кількість працівників (від 5% до 15% за рік), але все ще кількість працівників на підприємстві занадто велика, тому автоматизація виробничих процесів один з найкращих варіантів зниження собівартості.	робочі місця і не є позитивним для робітників.
Покращення використання сировини та матеріалів	Зменшення витрат сировини і матеріалів на підприємстві може бути досягнуто за рахунок зниження норм їхнього використання, скорочення відходів і втрат у процесі виробництва і збереження, повторного використання матеріалів, впровадження безвідходних технологій.	Реалізація даного методу на підприємстві можлива, але потребує детального вивчення можливих варіантів досягнення цього.

Продовження таблиці 3.4

Зменшення логістичних витрат сировини	Велику частку в собівартості продукції складають логістичні операції. Зниження таких витрат може бути досягнене за рахунок пошуку більш дешевих постачальників та за рахунок зменшення витрат на зберігання сировини та матеріалів.	Реалізація даного методу на підприємстві можлива, але потребує детального вивчення всіх можливих постачальників, а також вивчення якості їх товарів.
Зменшення витрат на управління та організацію виробництва	Укрупнювати цехи, відділи, вдосконалювати структуру управління, забезпеченість засобами обліку і контролю. Важливо зменшувати витрати на обслуговування використанням системи планово-попереджувальних ремонтів обладнання, водозабезпечення, каналізації; впровадженням сучасних методів організації ремонтів, сервісного обслуговування.	Реалізація даного методу на підприємстві можлива.
Збільшення обсягів виробництва продукції	Збільшення обсягів виробництва масла допоможе значно знизити собівартість продукції. В даний момент кількість випуску масла на рік дуже низька.	Реалізація даного методу на підприємстві можлива, але потребує інтенсивної роботи маркетингового відділу, щоб збільшити продажі масла. Тому що реалізація продукту складає

		лише 75-85% від вироблення.
--	--	-----------------------------

Отже, ПАТ «Житомирський маслозавод» виробляє два види вершкового масла «Вологодське» та «Хуторок селянський». Вартість першого складає 50 грн за пачку, вартість другого складає 40 грн за пачку. В існуючих умовах діяльності ПАТ «Житомирський маслозавод» найкращими методами зниження собівартості масла буде: підвищення технічного рівня виробництва, збільшення обсягів виробництва продукції, зменшення логістичних витрат та збільшення продуктивності праці.

3.2. Обґрунтування доцільності пропозиції по зменшенню собівартості продукції на ПАТ «Житомирський маслозавод»

Для зниження собівартості продукції на ПАТ «Житомирський маслозавод» пропонується замінити старе обладнання, яке має значний ступінь зносу та морально застарів, на нове обладнання, яке має кращі технічні характеристики і забезпечує підвищення якості продукції, що виробляється. Висока якість продукції сприяє підвищенню попиту на продукцію, поліпшенню фінансових результатів не тільки за рахунок обсягів продажу, але й за рахунок більш високих цін на якісну продукцію. Це позитивно вплине на технічний стан підприємства та дозволить знизити собівартість продукції. Пропонується змінити таке обладнання:

1. Переоснащення парових котлів Bosch UL-S. Пропонується замінити високотемпературні економайзери на низькотемпературні економайзери типу ЕСО1. Завдяки переоснащенню двох парових котлів вдасться досягти значної

економії палива та збільшити загальний коефіцієнт корисної дії енергоблоку до 95,3%. На даний момент ККД парових котлів складає 93,8%. Завдяки такій заміні температура димових газів на виході з котлів значно знизиться та складе 121 °С, а це на 50 °С менше, чим є на даний момент. Це забезпечить мінімально необхідну витрату природного газу та низький рівень викидів. Використання передової технології конденсації в економайзерах типу ECO1, дозволить отримати високу ефективність системи. Це знизить споживання палива, і, як наслідок, зменшить долю палива в собівартості продукції та зменшить викиди окису азоту в атмосферу. Під час процесу спалювання вуглекислий газ і вода виробляються в топковому просторі опалювального котла. У звичайних теплогенераторах ці речовини виходять через димохід. Встановлений економайзер буде охолоджувати димові гази, а пароподібна вода буде конденсуватися. Прихована теплота, також відома як "тепло конденсату", випускається і використовується для нагрівання зворотної води.

2. Пропонується замінити центробіжний насос для харчових продуктів на гомогенізатор для масла ГМ 5/20. Розглянемо детальніше всі переваги цієї моделі:

- плавне регулювання подачі від 0 до 20 МПа (200 бар);
- в гідроблоці гомогенізатора застосовані спеціальні конічні впускні і випускні клапани, що дозволяють перекачувати продукти з підвищеною в'язкістю, жирністю і вмістом сухих речовин і відсутності ефектів зависі клапанів;
- примінена спеціальна конструкція кріплень плунжерів, що дозволяє значно збільшити термін служби маневрової пружини;
- закрыта система охолодження плунжерів, що дозволяє покращити відпуск тепла;
- спеціальний електричний датчик тиску з вбудованим гасителем пульсацій і цифровим індикатором тиску;

- низкий рівень шуму і вібрації за рахунок невеликих оборотів колінчастого вала;
- оригінальна система змазки, зменшуючи затрати на обслуговування гомогенізатора;
- розширений комплект ЗІП на швидко зношувані деталі.

Технічні характеристики гомогенізатора наведено у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 - Технічні характеристики Гомогенізатора

Модель гомогенізатора	ГМ-0,5/20 М1Д
Обороти	220 об/год
Продуктивність	500 л/год
Тиск	20 Мпа
Гомогенізуючий вузол	2-х ступеневий з ручним управлінням
Кількість плунжерів	3
Потужність електродвигуна	4 кВт
Вага	430 кг
Габаритні розміри	955 x 823 x 1546 мм
Витрати води охолодження	Не більше 100л/год
Рівень шуму	Не більше 70 дБ
Вхід в гомогенізатор	Ду 35
Вихід гомогенізатора	Ду 35

Гомогенізатор ГМ зображений на рисунку 3.2.

Рисунок 3.2 – Гомогенізатор для масла ГМ

Для доказу доцільності впровадження у виробництво гомогенізатора для масла ГМ пропонуємо розглянути її базові характеристики та провести порівняння з характеристиками центробіжного насоса, який в даний час використовується на виробництві.

Таблиця 3.6 - Порівняння гомогенізатора ГМ і центробіжного насоса

Показники	Гомогенізатор ГМ	Центробіжний насос
Вартість	520 тис. грн	160 тис. грн
Маса	380 кг	118 кг
Напор	25 м	15 м
Потужність електродвигуна	4 кВт	4 кВт
Обороти	220 об/год	150 об/год

Продуктивність	500 л/год	350 л/год
----------------	-----------	-----------

Гомогенізатор служить 25 років, коли центробіжний насос лише п'ять роки. Така заміна також дозволяє збільшити кількість виробленої продукції на 30%, що може позитивно вплинути на собівартість продукції.

Можна виділити наступні види витрат, які понесе ПАТ «Житомирський маслозавод» при реалізації даного напрямку підвищення ефективності виробничої діяльності:

Одноразові витрати:

- витрати на придбання гомогенізатора ГМ – 520 тис. грн.;
- витрати на монтаж та встановлення гомогенізатора ГМ – 5% від вартості;

Щорічні витрати:

- амортизація – 4% від вартості;
- витрати на щорічне обслуговування (планові огляди та ремонти, заміна зношених частин, діагностика роботи обладнання та ін.) – 30% від амортизаційних витрат.

Станом на 2017 р. ПАТ «Житомирський маслозавод» мав чистий прибуток у розмірі 135335 тис. грн., тому витрати, пов'язані із придбанням даного виду обладнання, рекомендується здійснити із власних коштів підприємства. Порахуємо повну суму витрат, які потрібно здійснити для заміни техніки за допомогою формули:

$$\text{Сум} = \text{Вд} + \text{Вп} + \text{Вм} ,$$

де Вд – витрати на демонтаж старої техніки;

Вп – витрати на придбання нової техніки;

Вм – витрати на монтаж нової техніки;

$$\text{Сум} = 12400 + 520000 + 26000 = 558400.$$

Отже, на заміну центробіжного насоса на гомогенізатор ГМ потрібно 558,4 тис. грн.

А також порахуємо витрати на амортизацію та щорічне обслуговування гомогенізатора ГМ. Витрати на амортизацію та щорічне обслуговування розраховується на рік.

$$\text{Сум} = A + B_o ,$$

де A – амортизація;

B_o – витрати на щорічне обслуговування;

$$\text{Сум} = 20800 + 6240 = 27040 .$$

Отже, на амортизацію та щорічне обслуговування гомогенізатора потрібно 27,04 тис. грн.

А тепер розрадуємо витрати на амортизацію (20%) та обслуговування центробіжного насоса:

2. Витрати на щорічне обслуговування становлять:

$$\text{Сум} = 32000 + 9600 = 41600 .$$

Отже, на амортизацію та щорічне обслуговування центробіжного насоса потрібно 41,6 тис. грн., що на 14560 грн більше (65%), чим потрібно на амортизацію та щорічне обслуговування гомогенізатора ГМ.

Складемо прогнозну суму витрат на реалізацію запропонованого напрямку підвищення економічної ефективності виробничої діяльності ПАТ «Житомирський маслозавод» (табл. 3.7).

Витрати, грн.	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Разом
Витрати на демонтаж старого обладнання	12400										12400
Витрати на придбання гомогенізатора	520000										520000
Витрати на монтаж	26000										26000
Амортизація	20800	20800	20800	20800	20800	20800	20800	20800	20800	20800	208000
Щорічне обслуговування	6240	6240	6240	6240	6240	6240	6240	6240	6240	6240	62400
Загалом	585440	27040	27040	27040	27040	27040	27040	27040	27040	27040	828800

Таблиця 3.7 - Прогноз витрат за напрямком зниження собівартості продукції ПАТ «Житомирський маслозавод»

Таким чином, витрати на реалізацію напрямку зниження собівартості ПАТ «Житомирський маслозавод» через впровадження нового обладнання, яке забезпечить зменшення амортизаційних відрахувань та витрат на технічне обслуговування та ремонт обладнання, представлені в табл. 3.7. Найбільші витрати підприємство матиме в перший рік роботи нового обладнання, тобто в 2018 році вони складуть 585,44 тис. грн. В інші роки витрати на реалізацію проекту будуть зменшуватися. Починаючи з 2020 до 2028 року витрати щорічно будуть складати 27,04 тис. грн. Для того, щоб прийняти рішення щодо економічної доцільності впровадження даного напрямку, необхідно зробити оцінку економічної ефективності даного проекту.

Також була виявлена можливість скоротити чисельність працівників на підприємстві на 72 робітника, за допомогою автоматизації виробництва. В 2017 році середньооблікова чисельність робітників складала 986 робітників. Після скорочення чисельності працівників, витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи знизяться, що позитивно вплине на собівартість продукції. Аналіз ефективності управління трудовими ресурсами після скорочення чисельності робітників наведено в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8 - Аналіз ефективності управління трудовими ресурсами після скорочення чисельності робітників

Назва показників	2016	2017	2019	Відхилення 2017/2016		Відхилення 2019/2017	
				У грошовій формі (тис. грн)	Відн., %	У грошовій формі (тис. грн)	Відн., %
Середньооблікова кількість робітників (осіб)	1095	986	914	-109	-9,95	-72	-7,3
Середня тривалість робочого дня	8	8	8	0	100	0	100

(годин)							
---------	--	--	--	--	--	--	--

Продовження таблиці 3.7

Фонд оплати праці (тис. грн)	87180,7	103985,1	96391,87	16804,4	19,26	-7593,23	-7,3
Середня заробітна плата (грн)	79617,08	105461,56	105461,56	25844,48	32,46	0	1

Проаналізувавши таблицю, можна зробити висновок, що після скорочення чисельності робітників на 72, фонд оплати праці знизиться на:

$$P * ЗП,$$

де P – кількість скорочених робітників;

$ЗП$ – середня заробітна плата (за рік);

$$72 * 105461,56 = 7593232,32 \text{ грн.}$$

Отже, фонд оплати праці знизиться на 7593,23 тис. грн. Це, звичайно, позитивно вплине на собівартість продукції.

Отже, при переоснащенні парових котлів, підприємство зможе знизити витрати на енергію. Також при заміні центробіжного насоса на гомогенізатора ГМ підприємство зможе знизити витрати на амортизацію та технічні витрати, а також збільшити кількість виробленої продукції на до 30%. Було виявлено, що підприємство може зменшити середньооблікову кількість працівників на 72 особи, при цьому фонд оплати праці та соціальні витрати знизяться.

3.3. Обґрунтування витрат на реалізацію пропозицій по зменшенню собівартості продукції на ПАТ «Житомирський маслозавод»

Використання нового обладнання дозволить збільшити кількість виробленої продукції та дозволить знизити затрати на перекачування вершків.

На даний момент підприємство може виготовити 2747 тонн вершкового масла за рік. Витрати, пов'язані із зазначеним обсягом продукції, складають 214941 тис. грн.

Впровадження нової техніки дозволить збільшити цю кількість до 3584,1 тон. А це на 837,1 тон більше, чим було в 2017 році. Визначимо можливий дохід від реалізації продукції у зв'язку з впровадженням нової техніки.

У 2017 році собівартість однієї тонни вершкового масла склала:

$$\text{Собівартість 1 т.} = \frac{В_{т}}{В_{п}} * 1000$$

де $В_{т}$ – вартість виготовленої продукції (тис. грн)

$В_{п}$ – виготовлена продукція (т)

$$\text{Собівартість 1 т.} = \frac{214941}{2747} * 1000 = 78245 \text{ грн.}$$

Витрати на виготовлення 1 тонни вершкового масла в 2017 році показані в таблиці 3.9.

Таблиця 3.9 – Калькулювання вартості виробництва 1 тонни в 2017 році

№	Склад витрат	Сума грн	% від загальної собівартості
1	Сировина	44036,29	56,28
2	Основні матеріали	1956,13	2,5
3	Допоміжні матеріали	938,94	1,2
4	Тара	2425,6	3,1
5	Паливо, енергія	3951,73	5,05
6	Фонд оплата праці	5492,8	7,02
7	Нарахування на ФОП	1204,97	1,54
8	Технічні витрати	2112,6	2,7
9	Амортизація	4413,02	5,64
10	Адміністративні витрати	1197,15	1,53

11	Комерційні витрати	10516,13	13,44
12	Разом	78245	100

Проаналізувавши таблицю 3.7 можна зробити висновки, що в 2017 році на 1 тонну вершкового масла найбільшу частку в собівартості продукції припадала сировина (56,28%), на другому місці комерційні витрати (13,44%), на третьому – оплата праці (7,02%).

Після введення гомогенізатора ГМ витрати на амортизацію знизяться на 11200 грн/рік, а на технічні витрати – на 3360 грн/рік. Переоснащення Bosch UL-S допоможе знизити витрати на паливо та енергію на 1,6%.

Витрати на амортизацію на 1 тонну вершкового будуть становити:

$$4413,02 - 4,08 = 4408,94 \text{ грн.}$$

Технічні витрати на 1 т. вершкового масла будуть становити:

$$2112,61 - 1,22 = 2111,39 \text{ грн.}$$

Витрати на паливо та енергію знизились на:

$$3951,73 * 0,016 = 63,23 \text{ грн.}$$

Отже, витрати на вироблення однієї тонни продукції після введення нового обладнання можуть знизитись на 68,53 грн.

З новою технікою підприємство може виробляти на 30% більше вершкового масла. Так як збільшиться кількість виробленої продукції і час, на виготовлення продукції, не зміниться, то витрати на амортизацію, технічні витрати, паливо та енергію, оплату праці не будуть змінені. При збільшенні на 30% підприємство буде виготовляти $2757 * 1,3 = 3584,1$ т. вершкового масла. А це на 827,1 т. більше, чим було в 2017 році. Собівартість 1 тонни вершкового масла після введення нової техніки та збільшенню обсягу продукції на 827,1 тонну розраховано в таблиці 3.10.

Таблиця 3.10 - Собівартість вершкового масла після запропонованих заходів

№	Склад витрат	Сума, грн	% від загальної собівартості
1	Сировина	44036,29	58,64
2	Основні матеріали	1956,13	2,6
3	Допоміжні матеріали	938,94	1,25
4	Тара	2425,6	3,23
5	Паливо, енергія	3888,5	5,18
6	Фонд оплати праці	4209,91	5,6
7	Нарахування на ФОП	926,18	1,23
8	Технічні витрати	1619,18	2,16

Продовження таблиці 3.10

9	Амортизація	3382,32	4,5
10	Адміністративні витрати	1197,15	1,59
11	Комерційні витрати	10516,13	14
12	Разом	75096,33	100

Отже, витрати при виробництві 3584,1 тонни продукції після введення нової техніки будуть складати $75096,33 \cdot 3584,1 = 269152,76$ тис. грн. Собівартість 1 т. вершкового масла буде становити 75096,33 грн., що на 3148,67 грн. менше, чим було в 2017 році.

Також підприємство може знизити чисельність робітників на 72 особи. Тобто оплата праці на 1 т. продукції може знизитись на:

Опз / Фоп,

де Опз – оплата праці на звільнених робітників;

Фоп – фонд оплати праці;

$7593,23 / 103985,1 = 7,3\%$.

Собівартість однієї тонни вершкового масла після скорочення кількості працівників розрахована в таблиці 3.11.

Таблиця 3.11 - Собівартість вершкового масла після скорочення кількості робітників

№	Склад витрат	Сума, грн	% від загальної собівартості
1	Сировина	44036,29	58,91
2	Основні матеріали	1956,13	2,62
3	Допоміжні матеріали	938,94	1,26
4	Тара	2425,6	3,24
5	Паливо, енергія	3888,5	5,2
6	Фонд оплати праці	3923,49	5,25
7	Нарахування на ФОП	863,17	1,15
8	Технічні витрати	1619,18	2,17
9	Амортизація	3382,32	4,53
10	Адміністративні витрати	1197,15	1,6
11	Комерційні витрати	10516,13	14,07
12	Разом	74746,9	100

Проаналізувавши таблицю 3.11 можна зробити висновки, що після скорочення чисельності робітників на 72 особи, собівартість продукції буде становити 74746,9 грн., що на 3498,1 грн (4,47%) менше, від собівартості, яка була в 2017 році. Собівартість 3584,1 тонн вершкового масла після введення нової техніки, збільшенні обсягу виробництва та скороченні чисельності робітників на 72 особи буде становити 267900,36 тис. грн.

Отже, після введення нової техніки та при збільшенні обсягу виробництва на 30% собівартість 1 т вершкового масла буде становити 75097,33 грн, що на 3148,67 грн менше, чим було в 2017 році. Також при зменшенні середньооблікової кількості працівників на 72 особи, собівартість 1 т вершкового масла може становити 74746,9 грн, що на 4,47% менше від собівартості, яка була в 2017 році.

3.4. Оцінка економічної ефективності пропозицій по зменшенню собівартості продукції на ПАТ «Житомирський маслозавод»

Використання нового обладнання дозволить збільшити обсяг вироблення продукції та знизити витрати на енергію, амортизацію та технічні витрати.

Розглянемо можливі резерви збільшення суми прибутку за рахунок збільшення обсягу реалізації продукції, зниження її собівартості, реалізації її на більш вигідних ринках збуту та ймовірно підвищення рентабельності виробничої діяльності підприємства.

1. Для визначення резервів зростання прибутку за рахунок резервів збільшення обсягу реалізації продукції необхідно виявлений раніше резерв росту обсягу реалізації продукції помножити на фактичний прибуток у розрахунку на одиницю продукції відповідного виду:

$$P \uparrow \Pi_{\text{вРП}} = \uparrow \text{ВРП}_i \cdot \Pi_{\text{фі}}^{\text{ед}}$$

На підприємстві при існуючому устаткуванні і рівні організації виробництва максимальний обсяг виробництва 2747 т. вершкового масла.

Резерв росту обсягу реалізації продукції, після введення нового обладнання складає:

$$3584,1 - 2747 = 837,1 \text{ т.}$$

У 2017 році сума прибутку, що приходить на одиницю продукції склала:

$$11813,86 / 2747 = 4,3 \text{ тис. грн}$$

Резерв зростання прибутку складає:

$$837,1 * 4,3 = 3599,53 \text{ тис. грн}$$

2. Для знаходження резервів збільшення прибутку за рахунок зниження собівартості товарної продукції і послуг потрібно попередньо виявлений резерв зниження собівартості кожного виду продукції збільшити на можливий обсяг її продажів з урахуванням резервів його росту. Розрахунки показали, що при заміні техніки та збільшенні обсягу продукції можна знизити собівартість однієї тонни вершкового масла на 3148,67 грн.

При цьому прибуток збільшиться на наступну величину:

$$\Pi = \text{СБн} * \text{Рп} ,$$

де Π – прибуток; СБн – різниця між собівартістю 2017 році та собівартістю після заміни техніки та збільшення обсягу продукції; Рп – обсяг продукції.

$$3148,67 * 3584,1 = 11285,15 \text{ тис. грн.}$$

При скороченні середньооблікової кількості робітників на 72 особи, прибуток можна збільшити на:

$$\Pi = (\text{СБ} - \text{СБп}) * \text{Р},$$

де Π – прибуток; СБ – собівартість 1 т. продукції за 2017 рік; СБп - собівартість 1 т продукції після зниження кількості робітників; Р – кількість виготовленої продукції після введення нової техніки та збільшення обсягу продукції.

$$(75096,33 - 74746,9) * 3584,1 = 1252,39 \text{ тис. грн.}$$

Собівартість при збільшенні обсягу продукції, впровадженні нової техніки та скороченню середньооблікової кількості працівників:

$$\text{СБр} = \text{СБ} - \text{СБп} - \text{СБн} .$$

$$78245 - 3148,67 - 349,43 = 74746,9 \text{ грн. за 1 т вершкового масла.}$$

Узагальнимо усі виявлені резерви зростання прибутку в таблиці 3.12.

Таблиця 3.12 – Узагальнення резервів збільшення суми прибутку

Джерело резервів	Підвищення прибутку, тис. грн
Збільшення обсягу виробленої продукції	3599,53
Зниження собівартості продукції	11285,15
Скорочення середньооблікової кількості працівників	1252,39
Разом	16137,07

Після введення нової техніки, збільшення обсягу виробленої продукції та зниження кількості працівників підприємство може отримати прибуток в розмірі 16137,07 тис. грн.

А тепер порахуємо рівень рентабельності. Резерв підвищення рівня рентабельності можна розрахувати за формулою:

$$PR = (11813,86 + 16137,07) / (3584,1 * 74,75 * 100) - (11813,86 / (2747 * 78,25 * 100)) = 4,94\%$$

$$PR = 4,94\%$$

Проведені розрахунки показують, що після впровадження описаних вище заходів рентабельність виробничої діяльності може збільшитися на 4,94% .

Отже, зниження собівартості можливе за рахунок оновлення техніки, яке знизить витрати на енергію, амортизацію та технічні витрати, а також дозволить збільшити обсяг випуску продукції. Використовуючи цей метод собівартість 1 т. вершкового масла можна знизити на 3148,67 грн, так собівартість 1 т. буде становити 75096,33 грн.

Також зниження собівартості можливе за рахунок зниження кількості працівників. Таким чином собівартість 1 тонни продукції складає 77895,57 грн.

При використанні цих двох методів, підприємство може збільшити суму прибутку на 16137,07 тис. грн.

Висновки до розділу III

ПАТ «Житомирський маслозавод» є найбільшим виробником морозива в Україні та займає близько 30% ринку. Нажаль, з вершковим маслом ситуація набагато гірша, підприємство посідає 9 місце та займає лише 3% Українського ринку. Це пов'язано з неконкурентною ціною на товар. Тому дуже важливим є зменшення собівартості продукції.

На підприємстві виготовляють лише два види вершкового масла. Це масло «Хуторок селянський» та «Вологодське», їх виготовляють на підприємстві за методом збивання вершків у масловиготовлювачах. Через такий процес виготовлення, значна частина собівартості припадає на оплату

праці та оплати холоду і енергії.

На вироблення 1638 т. вершкового масла «Вологодське» в 2017 році було витрачено: 3771,15 т. вершків, 2188,49 т. маслянки, 33951,79 т. молока знежиреного.

Досягнути зменшення собівартості можна такими способами: замінивши техніку на більш нову, більш ефективну; збільшити обсяг виробництва; зменшити середньооблікову кількість робітників.

Нове обладнання зменшить витрати на енергію та амортизацію, а також дозволить збільшити обсяг виробленої продукції. Збільшення обсягу виробленої продукції значно знизить собівартість. Зменшення кількості робітників зменшить фонд оплати праці, що в свою чергу позитивно вплине на собівартість.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

В даній дипломній роботі ми визначили що таке собівартість продукції та зазначили методи зниження собівартості.

Собівартість — один з найважливіших показників господарської діяльності підприємств, оскільки показує, у що саме обходиться господарству виробництво відповідного виду продукції і наскільки економічно вигідним воно є в конкретних природно-економічних умовах господарювання. Показник собівартості дає можливість глибоко аналізувати економічний стан підприємства і виявляти резерви підвищення ефективності виробництва. За інших однакових умов підприємство тим більше одержуватиме прибутку на одиницю продукції, чим нижча її собівартість, і навпаки. Зі зниженням собівартості зростає цінова конкурентоспроможність продукції, а отже, і зміцнюються позиції підприємства на товарному ринку.

Для комплексного аналізу собівартості продукції застосовуються спеціальні показники, які дозволяють розраховувати і аналізувати витрати підприємства на весь об'єм виробленої товарної продукції, витрати на виробництво конкретного виду продукції, а також витрати підприємства на отримання кожного рубля виручки.

Найважливішим моментом у вивченні такого показника, як собівартість є розгляд чинників, що впливають на показник і визначення основних напрямів по зниженню собівартості. Від того, як вирішує підприємство дане питання залежить отримання найбільшого ефекту з як найменшими витратами, зростання накопичень, економія трудових, матеріальних і фінансових ресурсів. Собівартість відображає велику частину вартості продукції і залежить від зміни умов виробництва і реалізації продукції. Тому істотний вплив на рівень витрат роблять техніко-економічні чинники виробництва. Цей вплив виявляється залежно від змін в техніці, технології, організації виробництва, в структурі і

якості продукції і від величини витрат на її виробництво. Звідси витікає, що виявлення резервів зниження собівартості повинне спиратися на комплексний техніко-економічний аналіз роботи підприємства: вивчення технічного і організаційного рівня виробництва, використання виробничих потужностей і основних фондів, сировини і матеріалів, робочої сили, господарських зв'язків; а також всіх складових собівартості.

Обсяги вироблення морозива в 2017 році збільшились, але обсяги масла, продукції із незбираного молока та СЗМ зменшились. Основною продукцією підприємства є морозиво. З однієї сторони це добре, тому що попередні роки частка нереалізованого масла була відносно високою, а це несло за собою втрати. Але з іншої сторони, підприємство в перспективі може втратити свою частку на ринку вершкового масла.

Питома вага прибутку від реалізації продукції знизилася з в 2016 році, але потім стрімко зросла в 2017 році. Це пов'язано з тим, що підприємство знижує питому вагу собівартості продукції за рахунок зниження середньооблікової кількості працівників та оновлення техніки. А також з зменшенням показника нереалізованої продукції.

На підприємстві виготовляють лише два види вершкового масла. Це масло «Хуторок селянський» та «Вологодське», їх виготовляють на підприємстві за методом збивання вершків у масловиготовлювачах.

Ми визначили, що Досягнути зменшення собівартості можна такими способами: замінивши техніку на більш нову, більш ефективну; збільшити обсяг виробництва; зменшити середньооблікову кількість робітників.

Нове обладнання допоможе зменшити витрати на енергію та амортизацію, а також дозволить збільшити обсяг виробленої продукції. Збільшення обсягу виробленої продукції допоможе значно знизити собівартість. Зменшення кількості робітників допоможе зменшити фонд оплати праці, що в свою чергу позитивно вплине на собівартість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вікіпедія «Житомирський маслозавод» [Електронний ресурс] – URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Житомирський_маслозавод
2. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс] – URL: <https://www.nssmc.gov.ua/2018/10/24/komsya-nagadu-pro-nov-vimogi-do-rozkrittia-rtchno-nformats-ementami/>
3. Офіційний сайт підприємства. Історія [Електронний ресурс] – URL: <https://rud.ua/company/history/>
4. Інформація про ПАТ «Житомирський Маслозавод». Аналіз [Електронний ресурс] – URL: <https://youcontrol.com.ua/ru/contractor/?id=9091238>
5. StockWord. Інформація про ПАТ «Житомирський Маслозавод» [Електронний ресурс] – URL: <https://www.stockworld.com.ua/ru/profile/company/543256b05dfc9d997f004915>
6. Рум'янцев А.П. Зовнішньоекономічна діяльність [Навчальний посібник] / Рум'янцев А.П., Рум'янцев Н.С - Київ: ЦУЛ, 2004. – 377 с.
7. Структура, визначення та значення собівартості [Електронний ресурс] – URL: http://ru.osvita.ua/vnz/reports/econom_theory/21749/
8. Структура, визначення та значення собівартості [Електронний ресурс] – URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/24339/1/59.pdf>
9. Офіційний сайт підприємства. Інформація про масло «Вологодське» [Електронний ресурс] – URL: <https://rud.ua/ru/products/butter/vologodskemaslo/>
10. Офіційний сайт підприємства. Інформація про масло «Хуторок-Селянський» [Електронний ресурс] – URL: <https://rud.ua/ru/products/butter/hytorok-selyanskiy-maslo/>
11. Технологія виробництва масла [Електронний ресурс] – URL: <http://repo.snau.edu.ua:8080/bitstream/123456789/5099/1/%D0%9C%D0%B0>

%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%93.%D0%A1..pdf

12. Законодавча база. ДСТУ 3662-97. Молоко коров'яче незбиране [Електронний ресурс] – URL: https://dnaop.com/html/34011/doc-%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3_3662-97
13. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика навч. посіб. / Олена Яківна Базилінська. – 2-ге вид. . – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 398с.
14. Бочко О. Ю. Основи планування діяльності підприємств невиробничої сфери: навч. посіб. / О. Ю. Бочко, В. Ф. Проскура. – К.: Ліра-К, 2014. – 218 с.
15. Бурик А. Ф. Планування діяльності підприємства: навч. посіб. / А. Ф. Бурик. – К.: Ліра-К, 2013. – 260 с.
16. Грибик І. І. Економіка та управління підприємством: теорія і практика: навч. посіб. / І. І. Грибик. – К.: Ліра-К, 2014. – 428 с.
17. Економіка підприємства: компетентність і ефективність розвитку: навч. посіб. / За заг ред В. С. Пономаренка. – К.: Ліра-К, 2013. – 152 с.
18. Економічна діагностика: навч. посіб. [Косянчук Т. Ф., Лук'янова В. В., Майоророва Н. І., Швид В. В.]. – К.: Ліра-К, 2013. – 452 с.
19. Захарченко В. І. Економіка підприємства: навч. посіб. / В. І. Захарченко. – К. : Ліра-К, 2014. – 300 с.
20. Капаруліна І. М. Розвиток підприємства: концепція і технологія дослідження: монографія / І. М. Капаруліна. – К.: ЦУЛ, 2015. – 432 с.
21. Касьяненко Л. М. Економічна теорія: навч. посіб. / Л. М. Касьяненко. – К.: Цул, 2015. – 224 с.
22. Круш П.В., Подвігіна В.І., Сердюк Б.М. та ін. Економіка підприємства: Навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. – К: Ельга –КНТ, 2009. – 780 с.

23. Крикавський Є. В. Економіка і фінанси підприємств: навч. посіб. / Є. В. Крикавський, З. С. Люльчак. – К.: Ліра-К, 2013. – 696 с.
24. Кулішов В. В. Економіка підприємства: теорія і практикум: навч. посіб. / В. В. Кулішов. – К.: Ліра-К, 2014. – 208 с.
25. Портна О. В. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. / О. В. Портна, Н. Ю. Єршова. – Львів: Магнолія 2006, 2015. – 312 с.
26. Афанасьєв М. В. Економіка підприємства: підручник / М. В. Афанасьєв, О. Б. Плоха. – К.: Ліра-К, 2013. – 664 с.
27. Герчикова И. Н. Менеджмент: Учебник / И. Н. Герчикова – [4-е изд.]. – М.: Юнити-Дана, 2010. – 371 с.
28. Горлачук В. В. Економіка підприємства [Навчальний посібник] / В. В. Горлачук, І. Г. Яненко - Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, - 2010. – 344 с.
29. Економіка підприємства: підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. – [вид. 2-ге, перероб. та доп.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 528 с.
30. Калина А. В. экономический анализ и прогнозирование (микро- и макроуровни): Учеб.-метод. пособие. - 3-е изд., перераб. и доп. - К.: МАУП, 2003. - 416 с.
31. Ковальчук І.В. Економіка підприємства: Навч. посіб. / І.В. Ковальчук. – К.: Знання, 2008. – 697 с.
32. Козловський В. О. Організація виробництва. Практикум. Навч. Посібник. Частина 1. Вид. 2-ге доповнене та перероблене. – Вінниця: ВНТУ, 2005 – 154 с.
33. Гончарук А. Г. Формування механізму управління ефективністю підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / А. Г. Гончарук. — Одеса, 2010. — 37 с.

34. Економічна стратегія фірми // під. ред. А.П. Градова. – СПб.: Спеціальна література, 2000. – 589 с.
35. ПБО 16 «Витрати». [Електронний ресурс] – URL:
<http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100009275-pbo-16-vitrati>
36. Законодавство України. [Електронний ресурс] – URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/ru/520:55842/sp?sp=:max25&lang=uk>
37. Податки та бухгалтерський облік. [Електронний ресурс] – URL:
<https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/january/issue-6/article-14926.html>

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А1 – Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2017 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	360	286	0
первісна вартість	1001	3016	3223	0
накопичена амортизація	1002	2656	2937	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	37448	74459	0
Основні засоби:	1010	371055	426317	0
первісна вартість	1011	633794	746589	0
знос	1012	262739	320272	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	47	47	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045		0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0

Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	13515	78377	0
Усього за розділом І	1095	422425	579486	0
ІІ. Оборотні активи				
Запаси	1100	129892	154015	0
Виробничі запаси	1101	43040	58766	0
Незавершене виробництво	1102	0	0	0
Готова продукція	1103	58094	71749	0
Товари	1104	28758	23500	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	104599	161484	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	7081	5704	0
з бюджетом	1135	13291	15910	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	9726	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	42	42	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	5207	2496	0
Готівка	1166	13	19	0
Рахунки в банках	1167	5194	2477	0
Витрати майбутніх періодів	1170	271	439	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0

резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	551	230	0
Усього за розділом II	1195	260934	340320	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	683359	919806	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	5341	5341	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	559291	694506	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	564632	699847	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	522	25	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	55260	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0

Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	1253	860	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	1775	56145	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	48066	75122	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	47450	61189	0
за розрахунками з бюджетом	1620	7106	772	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	6608	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	904	495	0
за розрахунками з оплати праці	1630	2499	2389	0
за одержаними авансами	1635	1777	318	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	6316	7422	0
Доходи майбутніх періодів	1665	393	393	0

Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	2441	15714	0
Усього за розділом III	1695	116952	163814	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	683359	919806	0

Додаток Б

Таблиця Б1 – Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2016 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	526	360	0
первісна вартість	1001	2853	3016	0
накопичена амортизація	1002	2327	2656	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	57598	37448	0
Основні засоби:	1010	300187	371055	0
первісна вартість	1011	498040	633794	0
знос	1012	197853	262739	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0

первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	47	47	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	2214	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	7213	13515	0
Усього за розділом I	1095	367785	422425	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	110371	129892	0
Виробничі запаси	1101	44041	43040	0
Незавершене виробництво	1102	0	0	0
Готова продукція	1103	45473	58094	0
Товари	1104	20857	28758	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	99253	104599	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	4871	7081	0
з бюджетом	1135	12445	13291	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	143	42	0

Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	2580	5207	0
Готівка	1166	0	13	0
Рахунки в банках	1167	2580	5194	0
Витрати майбутніх періодів	1170	255	271	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	1156	551	0
Усього за розділом II	1195	231074	260934	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	598859	683359	0

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	5341	5341	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	464955	559291	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)

Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	470296	564632	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	522	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	1646	1253	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	1646	1775	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	72793	48066	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	35570	47450	0
за розрахунками з бюджетом	1620	3325	7106	0

за у тому числі з податку на прибуток	1621	2830	6608	0
за розрахунками зі страхування	1625	993	904	0
за розрахунками з оплати праці	1630	2302	2499	0
за одержаними авансами	1635	1648	1777	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	8931	6316	0
Доходи майбутніх періодів	1665	393	393	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	962	2441	0
Усього за розділом III	1695	126917	116952	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	598859	683359	0

Додаток В

Таблиця В1 – Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2015 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	521	526	0
первісна вартість	1001	2560	2853	0
накопичена амортизація	1002	2039	2327	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	7795	57598	0

Основні засоби:	1010	296264	300187	0
первісна вартість	1011	444926	498040	0
знос	1012	148662	197853	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі	1030	0	0	0

інших підприємств				
інші фінансові інвестиції	1035	47	47	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	2214	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	2847	7213	0
Усього за розділом I	1095	307474	367785	0

II. Оборотні активи

Запаси	1100	79304	110371	0
Виробничі запаси	1101	29699	44041	0
Незавершене виробництво	1102	0	0	0
Готова продукція	1103	37895	45473	0
Товари	1104	11710	20857	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0

та групи вибуття				
Баланс	1300	485452	598859	0

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	74981	99253	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	4182	4871	0
з бюджетом	1135	10853	12445	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	8041	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	56	143	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	7782	2580	0
Готівка	1166	2	0	0
Рахунки в банках	1167	7780	2580	0
Витрати майбутніх періодів	1170	228	255	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	592	1156	0
Усього за розділом II	1195	177978	231074	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу,	1200	0	0	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	5341	5341	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0

Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	393377	464955	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	398718	470296	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	5265	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	2038	1646	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	7303	1646	0

III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	31130	72793	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	28188	35570	0
за розрахунками з бюджетом	1620	917	3325	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	2830	0
за розрахунками зі страхування	1625	740	993	0
за розрахунками з оплати праці	1630	2043	2302	0
за одержаними авансами	1635	5	1648	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	8827	8931	0
Доходи майбутніх періодів	1665	393	393	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	7188	962	0
Усього за розділом III	1695	79431	126917	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	485452	598859	0

Додаток Г

Таблиця Г1 – Інформація про обсяги виробництва та реалізації видів продукції
за 2015 рік

№ з/п	Основний вид продукції	Обсяг виробництва			Обсяг реалізованої продукції		
		у натуральній формі (фізична од. вим.)	у грошовій формі (тис.грн.)	у відсотках до всієї виробленої продукції	у натуральній формі (фізична од. вим.)	у грошовій формі (тис. грн.)	у відсотках до всієї реалізованої продукції
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Морозиво	24441	642649	65.1	24190	627828	64.5
2	Масло	3409	140272	14.2	2946	141873	14.6
4	Продукція із незбираного молока	9632	81068	8.2	9639	81184	8.3
3	СЗМ	4358	123810	12.5	3386	121862	12.6

Додаток Д

Таблиця Д1 – Інформація про обсяги виробництва та реалізації видів продукції за 2016 рік

№ з/п	Основний вид продукції	Обсяг виробництва			Обсяг реалізованої продукції		
		у натуральній формі (фізична од. вим.)	у грошовій формі (тис.грн.)	у відсотках до всієї виробленої продукції	у натуральній формі (фізична од. вим.)	у грошовій формі (тис. грн.)	у відсотках до всієї реалізованої продукції
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Морозиво	23531	895074	67.5	23550	886079	67.9
2	Масло	3344	179943	13.6	2704	167892	12.9
4	Продукція із незбираного молока	9831	105246	7.9	9826	105131	8.0
3	СЗМ	4423	145979	11.0	3818	146043	11.2

Додаток Е

Таблиця Г1 – Інформація про обсяги виробництва та реалізації видів продукції за 2017 рік

№ з/п	Основний вид продукції	Обсяг виробництва			Обсяг реалізованої продукції		
		у натуральній формі (фізична од. вим.)	у грошовій формі (тис.грн.)	у відсотках до всієї виробленої продукції	у натуральній формі (фізична од. вим.)	у грошовій формі (тис. грн.)	у відсотках до всієї реалізованої продукції
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Морозиво	24536	1034030	69.1	24320	1014711	68.7
2	Масло	2747	214941	14.4	2609	217805	14.7
4	Продукція із незбираного молока	9646	127841	8.5	9662	127837	8.7
3	СЗМ	3589	119836	8.0	2732	116407	7.9